

2006-06-26

# Promemoria

## Tilläggsskatt på vissa alkoholdrycker

---

### Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian lämnas ett förslag om att införa en tilläggsskatt på vissa alkoholdrycker som har tillsatts kolsyra, som har en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 10 volymprocent och som i vissa fall har tillsatts minst två av följande tre substanser: naturlig, naturidentisk eller syntetisk arom, socker eller annat naturligt eller artificiellt sötningsmedel, färgämne. Tilläggsskatten införs i syfte att bland ungdomar minska konsumtionen av sådana drycker.

Enligt förslaget skall tilläggsskatten på dessa drycker tas ut med 6 kr per liter konsumtionsfärdig dryck. Intäkterna från skatten skall användas till alkoholförebyggande insatser i enlighet med den Nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador och som gäller för åren 2006–2010. Bestämmelserna om tilläggsskatt föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

# Innehållsförteckning

|          |                                                                                              |    |
|----------|----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1        | Lagtext.....                                                                                 | 3  |
| 1.1      | Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt.....                         | 3  |
| 2        | Inledning.....                                                                               | 5  |
| 2.1      | Alkoholinförselutredningen.....                                                              | 5  |
| 2.2      | Regeringens tillkännagivanden.....                                                           | 6  |
| 3        | Bakgrund.....                                                                                | 6  |
| 3.1      | Blanddrycker m.m.....                                                                        | 6  |
| 3.1.1    | Ciderbegreppet, m.m.....                                                                     | 7  |
| 3.1.2    | Livsmedelsverkets föreskrifter.....                                                          | 8  |
| 3.1.3    | Skattelagstiftningen och begreppet cider.....                                                | 9  |
| 3.2      | Beskattnings av alkoholdrycker.....                                                          | 9  |
| 3.2.1    | EG-regler.....                                                                               | 9  |
| 3.2.2    | Klassificering av alkoholdrycker.....                                                        | 9  |
| 3.2.3    | Alkoholskatt.....                                                                            | 10 |
| 3.3      | Tilläggs-skatt för vissa alkoholdrycker i andra EU-länder.....                               | 13 |
| 3.3.1    | EG-regler.....                                                                               | 13 |
| 3.3.2    | Särskilda skatter i andra EU-länder.....                                                     | 15 |
| 4        | Alkoholinförselutredningens förslag.....                                                     | 18 |
| 5        | Tilläggs-skatt på vissa alkoholdrycker.....                                                  | 21 |
| 5.1      | Tilläggs-skattens effekt på den inhemska försäljningen.....                                  | 25 |
| 6        | Offentligfinansiella och andra effekter.....                                                 | 28 |
| 6.1      | Intäkter av tilläggs-skatten och förändrade skatteintäkter.....                              | 28 |
| 7        | Författningskommentar.....                                                                   | 30 |
| 7.1      | Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt.....                       | 30 |
| Bilaga 1 | Sammanfattning av betänkandet Gränslös utmaning – alkoholpolitik i ny tid (SOU 2005:25)..... | 32 |
| Bilaga 2 | Betänkandets lagförslag.....                                                                 | 40 |

# 1 Lagtext

## 1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1564) om alkoholskatt  
*dels* att 1 § skall ha följande lydelse,  
*dels* att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 6 a och 6 b §§, samt  
närmast före 6 a § en ny rubrik av följande lydelse.

### *Nuvarande lydelse*

### *Föreslagen lydelse*

#### 1 §<sup>1</sup>

Alkoholskatt skall betalas för öl, vin och andra jästa drycker, mellanklassprodukter samt för etylalkohol som tillverkas här i landet, som förs in eller tas emot från ett annat EG-land eller som importeras från tredje land.

Alkoholskatt, *och i vissa fall tilläggsskatt*, skall betalas för öl, vin och andra jästa drycker, mellanklassprodukter samt för etylalkohol som tillverkas här i landet, som förs in eller tas emot från ett annat EG-land eller som importeras från tredje land.

Med EG eller ett EG-land förstås de områden som tillhör Europeiska gemenskapens punktskatteområde. Med tredje land förstås länder och områden utanför detta skatteområde.

I denna lag avser hänvisningar till KN-nr den lydelse av den Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan som gällde den 19 oktober 1992.

### *Tilläggsskatt*

#### 6 a §

*En tilläggsskatt till förmån för alkoholförebyggande åtgärder skall betalas för förpackade konsumtionsfärdiga drycker som under framställning har tillsatts kolsyra och som är skattepliktiga enligt*

*1. 6 § eller*

*2. 2, 3 eller 4 § och har tillsatts minst två av de följande tre substanserna:*

*a) naturlig, naturidentisk eller syntetisk arom,*

*b) socker eller annat naturligt eller artificiellt sötningsmedel,*

*c) färgämne.*

*Tilläggsskatt enligt första*

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2001:517.

*stycket tas ut för drycker med en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 10 volymprocent.*

*Tilläggsskatt tas även ut för samförpackade varor som efter blandning utgör sådana drycker som är skattepliktiga enligt denna paragraf.*

*6 b §*

*Tilläggsskatt enligt 6 a § skall betalas med 6 kronor per liter konsumtionsfärdig dryck.*

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

## 2 Inledning

### 2.1 Alkoholinförselutredningen

Regeringen beslutade den 15 januari 2004 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att följa utvecklingen när det gäller införsel och försäljning av alkohol i framför allt södra Sverige för att föreslå de åtgärder som kan behövas för att minska de problem som ökad införsel och vidareförsäljning av alkohol skapar. Utredningen antog namnet Alkoholinförselutredningen (dir. 2004:3, S 2004:1).

Alkoholinförselutredningen har dels i augusti 2004 överlämnat sitt delbetänkande *Var går gränsen?* (SOU 2004:86), dels i mars 2005 överlämnat sitt slutbetänkande *Gränslös utmaning – alkoholpolitik i ny tid* (SOU 2005:25) till regeringen. En sammanfattning av slutbetänkandet finns i *bilaga 1*. Det förslag till ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt som lades fram i slutbetänkandet finns i *bilaga 2*. Betänkandena har remissbehandlats. Förteckning över remissinstanserna samt en sammanställning av remissyttrandena över delbetänkandet respektive slutbetänkandet finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2004/5611/FH respektive S2005/2423/FH).

I syfte att bland främst ungdomar minska konsumtionen av sådana drycker som vänder sig särskilt till denna grupp, föreslog utredningen i slutbetänkandet att det skall införas en tilläggsskatt på alkoholhaltiga blanddrycker och andra söta alkoholdrycker. Det innebär att den sammanlagda skatten på malt- och vinbaserade blanddrycker, spritbaserade sådana samt alkoholdrycker som inte är att anse som öl, cider, vin, fruktvin, aromatiserat vin, eller sprit blir densamma och att denna totalt sett blir högre än den nuvarande spritskatten.

För att nå syftet att minska konsumtionen av dessa drycker föreslog utredningen att alkoholskatten och tilläggsskatten sammantaget bör överstiga den nuvarande spritskatten med 20 procent. Utredningen har föreslagit att tilläggsskatten utformas så att den totala skatten på de olika dryckerna blir lika stor.

De bestämmelser som hänför sig till skattestrukturerna för punktskattebelagda alkoholvaror och minimiskattesatserna på dessa anges i särskilda EG-direktiv (rådets direktiv 92/83/EEG<sup>2</sup> och rådets direktiv 92/84/EEG<sup>3</sup>). Eftersom en tilläggsskatt på alkoholdrycker enligt gällande EG-bestämmelser endast får införas om skatten är avsedd för särskilda ändamål, dvs. specialdestinerad (jfr art. 3 i rådets direktiv 92/12/EEG<sup>4</sup> om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor, det s.k. cirkulationsdirektivet) föreslår utredningen att intäkterna används för att stärka det förebyggande arbetet mot alkohol och droger bland ungdomar. Detta

<sup>2</sup> Rådets direktiv 92/83/EEG av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker (EGT nr L 316, 31.10.1992, s. 21, Celex 31992L0083).

<sup>3</sup> Rådets direktiv 92/84/EEG av den 19 oktober 1992 om tillnärmning av punktskattesatser på alkohol och alkoholdrycker (EGT nr L 316, 31.10.1992, s. 29, Celex 31992L0084).

<sup>4</sup> Rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor (EGT nr L 076, 23.3.1992, s. 1, Celex 31992L0012).

anser utredningen bör ske bl.a. genom stöd till sådana frivilligorganisationer som når ut till ungdomar genom annan ordinarie verksamhet, t.ex. idrottsföreningar, arrangörer av musikaliska aktiviteter, fackföreningsrörelsen och scoutrörelsen.

## 2.2 Regeringens tillkännagivanden

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2006 att man delar utredningens uppfattning om att det bör införas en skatt på alkoholhaltiga blanddrycker och vissa andra alkoholdrycker, som vänder sig till främst ungdomar, i syfte att minska konsumtionen av sådana drycker, avsnitt 5.6.1. Regeringen bedömde, liksom utredningen, att alkoholskatten och den ytterligare skatten sammantaget bör överstiga den nuvarande spritskatten per liter ren alkohol med 20 procent och att utgångspunkten bör vara att den totala skattenivån skall vara densamma för de olika kategorierna av alkoholhaltiga drycker, beräknat per liter ren alkohol. Regeringen delade även utredningens bedömning om att intäkterna från skatten bör specialdestineras genom att skatten skall betalas till förmån för alkoholförebyggande åtgärder.

Regeringen bedömde dock att bl.a. frågan om hur de beskattningsbara dryckerna skall definieras borde belysas och utredas ytterligare. Mot bakgrund av detta anförde regeringen att man avsåg att återkomma med ett lagförslag om att det skall införas en tilläggsskatt på alkoholhaltiga blanddrycker och vissa andra alkoholdrycker som bör kunna träda i kraft under våren 2006.

I 2006 års ekonomiska vårproposition anförde regeringen att arbetet med att få fram definitioner beträffande de aktuella dryckerna har varit mer komplicerat än vad som bedömdes tidigare, avsnitt 5.2.2. En tilläggsskatt på alkoholhaltiga blanddrycker och vissa andra alkoholdrycker kommer därför inte att kunna införas i sådan tid som angavs i budgetpropositionen. En departementspromemoria planeras dock att remitteras innan sommaren och en tilläggsskatt bedöms därmed kunna införas vid årsskiftet.

## 3 Bakgrund

### 3.1 Blanddrycker m.m.

Blanddrycker introducerades i Sverige under år 1996. Dessa drycker kännetecknas ofta av söt smak, färgglada etiketter, färgglatt innehåll och avsaknad av tydlig alkoholsmak. Det förekommer också i Sverige ett stort utbud av drycker med samma kännetecken som marknadsförs som cider. Dryckerna är lätttryckna och populära främst bland ungdomar. En betydande del av den konsumtionsökning som inträffat bland flickor och unga kvinnor sedan mitten av 1990-talet kan förklaras av en ökande konsumtionen av dessa drycker, framför allt dem som kallas cider. Cirka 20 procent av 16–19-åriga flickors totala alkoholkonsumtion (i ren alkohol) utgjordes år 2002 av de ciderbetecknade dryckerna. År 2005

såldes 17,0 miljoner liter av dessa blanddrycker på Systembolaget, varav 14,4 miljoner liter avsåg de drycker som benämns cider och 2,6 miljoner liter övriga blanddrycker. Uppskattningsvis 70–80 procent av blanddryckerna konsumeras av 16–29-åringar. Detta innebär att konsumtionen av dessa drycker uppgår till ca 8 liter, motsvarande ungefär 0,4 liter ren alkohol, per 16–29-åring.

Vare sig i alkohollagen (1994:1738) eller i lagen (1994:1564) om alkoholskatt (LAS) finns det någon definition av de, relativt sett, nya blanddryckerna eller de drycker som kallas cider och de klassificeras således inte som någon särskild typ av alkoholdryck. Basen i drycken kan vara vin, fruktvin, cider, öl eller sprit som sedan blandats med bl.a. sockerlag, aromämnen och citronsyra och därefter har ofta kolsyra tillsatts. Det är vanligt att, för att öka alkoholhalten, även destillerad alkohol har tillsatts de drycker där basen är vin, fruktvin eller cider. De drycker som baseras på vin, fruktvin eller cider betecknas av tillverkarna ofta som cider. I Systembolagets indelning av sortiment m.m. kallas de flesta av dessa drycker cider, men det finns också sådana som benämns blanddrycker vin, blanddrycker öl och blanddrycker sprit. De spritbaserade blanddryckerna beskattas som spritdryck, medan de drycker som kallas cider, nästan uteslutande, beskattas enligt 4 § i lagen om alkoholskatt som andra jästa drycker än vin eller öl (KN-nr 2206) vilket medför en lägre beskattning än för spritdrycker. Skattesatsen på andra jästa drycker än vin eller öl är densamma som för vin (3 § LAS). Det saluförs även drycker där basen är malt och dessa beskattas ofta som öl (2 § LAS). Det kan ibland råda osäkerhet om hur dessa drycker skall klassificeras i skattehänseende.

### **3.1.1 Ciderbegreppet, m.m.**

Det finns inte några EU-gemensamma regler om vilka drycker som får betecknas cider, och några sådana regler är inte heller att vänta. I flera länder inom EU har det införts nationella regler där cider anges vara en jäst dryck av äpple eller päron och där tillsats av alkohol inte är tillåten. I Sverige gäller från och med den 1 juli 2005 Livsmedelsverkets föreskrifter om cider, se nedan.

En dryck som betecknades cider började marknadsföras och säljas i livsmedelsbutiker i Sverige på 1950-talet. Det var fråga om en alkoholsvag produkt gjord på fermenterad äpple- eller päronjuice och med varierande andel juiceinnehåll. Sedan 1992 har det även tillverkats alkoholstarkare cider som sålts på Systembolaget. Denna typ av cider tillverkas enligt olika metoder. Antingen genom traditionell metod med jäsning av äppel- eller päronjuice där ingen alkohol tillförs eller genom en metod där en sirup innehållande en bas av jäst äppel- eller päronjuice och aromer upplösta i etylalkohol blandas med kolsyrat vatten. Vid den sistnämnda metoden är det inte ovanligt att aromerna är upplösta i så mycket etylalkohol att merparten av slutprodukten alkohol härrör från den etylalkohol som tillförts.

Från mitten av 1990-talet fick Livsmedelsverket en rad propåer om att drycker med tillsatt alkohol inte borde få betecknas cider. Bland annat anhöll den europeiska organisationen för cidertillverkare år 1997 om att

det skulle införas en svensk ciderdefinition. Livsmedelsverket hävdade att de allmänna märkningsbestämmelserna för livsmedel var tillräckliga som skydd för konsumenterna och att cider är en vedertagen beteckning på en produkt med vissa specifikationer för framställningsmetod och ingredienser.

I Marknadsdomstolens dom den 12 februari 2003, i mål 2003:6 mellan Kopparbergs Bryggeri AB och Krönleins Bryggeri AB angående marknadsföring av cider, menar domstolen att något allmänt vedertaget ciderbegrepp inte finns. Tvärtom hävdar domstolen att cider är ett samlingsbegrepp för en dryck som kan innehålla allt från ingen alkohol till alkohol kring 10 volymprocent och som har en egen karaktär och smak. Begreppet cider är därmed, enligt domstolen, heller ingen generisk beteckning. Eftersom det heller inte finns någon lagstiftning som reglerar frågan om ciderns innehåll innebar det att domstolen inte fann det vilseledande att Krönleins Bryggeri AB använde varubeteckningen cider på en dryck vars alkohol till 20 procent kom genom jäsning och till 80 procent genom tillsats av alkohol.

Bland annat med anledning av slutledningarna i denna dom menade Livsmedelsverket att de inte fortsättningsvis kunde hävda att cider är en vedertagen beteckning och inte heller att de allmänna märkningsreglerna innebär ett skydd för konsumenterna från att bli vilseledda angående beteckningen cider. Med hänvisning till konsumentintresset och för att underlätta tillsynen ansåg Livsmedelsverket därför att det var nödvändigt att i föreskrifter förbehålla beteckningar för äppelcider och päroncider i Sverige. Verket har därför utarbetat föreskrifter om cider som trädde i kraft den 1 juli 2005.

### **3.1.2 Livsmedelsverkets föreskrifter**

I Livsmedelsverkets föreskrifter om cider (LIVSFS: 2005:11) definieras cider som en dryck som framställs av fermenterad fruktjuice av äpple och/eller päron. Förutom tillåtna livsmedelstillsatser samt naturliga och naturidentiska aromer får följande ingredienser användas vid framställningen: icke-fermenterad fruktjuice av äpple och/eller päron, vatten och socker. Innehållet av fruktjuice i den färdiga produkten skall utgöra minst 15 volymprocent. Som fruktjuice räknas även fruktjuice från koncentrat. Cider får vara kolsyrad. Vidare framgår att alkoholen i cidern enbart får härröra från fermenteringen av äppeljuice eller fermenteringen av päronjuice, förutom den minsta mängd alkohol som varit nödvändig som lösningsmedel för tillsatser eller aromer. Det framgår också att cider enbart får betecknas äppelcider eller päroncider. Om cidern har smaksatts skall det anges i anslutning till beteckningen. Har cidern aromatiserats enbart med naturliga aromer av äpple eller päron och framgår denna smak av ciderns beteckning, behöver aromatiseringen inte anges. Beteckningen äppelcider skall användas då andelen juice från äpple överstiger 50 volymprocent av den ingående mängden juice. Beteckningen päroncider skall användas då andelen juice från päron överstiger 50 volymprocent av den ingående mängden juice.

Föreskrifterna gäller dock inte produkter som lagligen produceras eller saluhålls i en annan medlemsstat i EU eller i Turkiet, eller som

produceras lagligen i ett annat land som har undertecknat avtalet om Europeiska samarbetsområdet (EES). Föreskrifterna gäller inte heller för produkter som inte är avsedda att saluhållas inom landet.

De produkter som inte uppfyller kraven i föreskrifterna, men som har märkts senast ett år efter ikraftträdandet (dvs. senast den 1 juli 2006), får saluhållas till dess lagren tömts. Därmed dröjer det ännu en tid innan alla produkter måste ha anpassats till föreskrifternas krav. De flesta producenter har dock redan anpassat sina produkter till de nya kraven, antingen genom att ändra framställningsmetod för produkterna eller genom att ändra namnet på de produkter som inte motsvarar kraven.

### **3.1.3 Skattelagstiftningen och begreppet cider**

Beskattnings av alkoholvaror enligt bestämmelserna i LAS sker utifrån det faktiska innehållet i respektive vara/produkt. LAS innehåller inga bestämmelser om hur olika skattepliktiga varor får eller skall benämnas. Inte heller i övrigt finns det några skattebestämmelser som anger hur olika alkoholvaror får eller skall benämnas.

## **3.2 Beskattnings av alkoholdrycker**

### **3.2.1 EG-regler**

Rådets direktiv 92/12/EEG om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor, det s.k. cirkulationsdirektivet, fastställer regler för varor och tjänster som är belagda med punktskatt och andra indirekta skatter, utom mervärdesskatt och skatter som fastställs av gemenskapen, och som direkt eller indirekt påförs konsumtion av sådana varor. Direktivet tillämpas på alkohol och alkoholdrycker, tobak samt energiprodukter och energi. De bestämmelser som hänför sig till skattestrukturerna och minimiskattesatserna för alkohol och alkoholdrycker anges i särskilda direktiv, rådets direktiv 92/83/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker och rådets direktiv 92/84/EEG om tillnärmning av punktskattesatser på alkohol och alkoholdrycker.

Enligt reglerna om alkoholskatt inom EU är utgångspunkten att samma beskattnings skall användas för samma grupper av alkoholdrycker, dvs. för öl, vin, andra jästa drycker än vin och öl, mellanprodukter respektive sprit. Utgångspunkten är således att enhetlig beskattnings skall ske för samma typer av drycker utgående från framställningssättet för dessa.

### **3.2.2 Klassificering av alkoholdrycker**

Rådet, på initiativ från bl.a. Sverige, har våren 2005 beslutat att kommissionen skall ta upp frågan om skatteklassificering av nya typer av alkoholdrycker, med anledning av den alkoholskatterapport som kommissionen lämnade i maj 2004. Samtliga medlemsstater bekräftade att det finns behov av en modernisering av nuvarande klassificering av alkoholdrycker för punktbeskattningsändamål, men utan att det medför

några grundläggande förändringar av den nuvarande klassificeringsstrukturen av alkoholdrycker. Rådet uppmanade därför kommissionen att modernisera det nuvarande systemet för att försöka lösa de aktuella problem som rör klassificeringen av alkoholdrycker för punktbeskattningsändamål. Ett seminarium anordnades för medlemsstaterna våren 2005 där skatteklassificeringen av alkoholdrycker, särskilt blandade drycker, behandlades. Seminariet hade förberetts av ett antal medlemsstater, däribland Sverige. Särskilt uppmärksammades problemen med att avgöra om en alkoholdryck skall anses tillhöra skattekategorierna ”andra jästa drycker än vin och öl” eller ”etylalkohol”. Detta är av betydelse eftersom minimiskatten för etylalkohol är betydligt högre än minimiskatten för andra jästa drycker än vin och öl. Arbete pågår nu inom kommissionen för att föreslå förbättringar av skatteklassificeringarna i direktiv 92/83/EEG. Något förslag från kommissionen kan dock troligen inte väntas förrän tidigast under andra halvåret 2006.

### 3.2.3 Alkoholskatt

Bestämmelser om beskattning av alkoholvaror finns i LAS. Av LAS följer att det finns fem olika kategorier av skattepliktiga alkoholvaror. Respektive kategori definieras i 2–6 §§ LAS och har sin grund i rådets direktiv 92/83/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker.

De varor som är skattepliktiga enligt LAS delas in i följande fem kategorier av skattepliktiga produkter:

- öl,
- vin,
- andra jästa drycker än vin eller öl,
- mellanklassprodukter, samt
- etylalkohol.

Gemensamt för de fem kategorierna är att det skattepliktiga området anges med utgångspunkt i de tulltaxenummer som är fastställda i den Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt förordningen EEG 2658/87 i den lydelse som gällde den 19 oktober 1992. Enligt 3 b i Allmänna bestämmelser för tolkning av Kombinerade nomenklaturen skall blandningar såvitt möjligt klassificeras som om de bestod av det material eller den beståndsdel som ger blandningen dess huvudsakliga karaktär.

Förutom hänvisning till KN-nr innehåller flera av definitionerna någon eller några ytterligare förutsättningar som skall vara uppfyllda innan det kan fastställas enligt vilken kategori varan ska beskattas.

För var och en av kategorierna gäller särskilda skattesatser och tekniken för hur skatten beräknas skiljer sig också något mellan de olika kategorierna. Av Rådets direktiv 92/84/EEG av den 19 oktober 1992 om tillnärmande av skattesatserna på alkohol och alkoholdrycker följer att skatten för de olika kategorierna av alkoholvaror lägst skall uppgå till vissa angivna minimiskattesatser. Under förutsättning att alla varor inom respektive kategori behandlas lika, och att de minimiskattesatser som anges i direktivet iakttas, kan varje medlemsland självständigt bestämma vilka skattesatser som skall tas ut för respektive kategori av varor.

### 3.2.3.1 Öl

Enligt 2 § LAS skall skatt betalas för öl som hänförs till KN-nr 2203 (maltdrycker). Som öl beskattas även blandningar av öl och icke-alkoholhaltig dryck där den färdiga produkten är hänförlig till KN-nr 2206. Öl är skattepliktigt om alkoholhalten överstiger 0,5 volymprocent.

För öl med en alkoholhalt om högst 2,8 volymprocent är skattesatsen 0 kr. För öl som håller en alkoholhalt över 2,8 volymprocent tas skatt ut per liter med 1,47 kr för varje volymprocent alkohol.

### 3.2.3.2 Vin

Enligt 3 § LAS skall skatt betalas för vin som hänförs till KN-nr 2204 (vin av färska druvor och/eller druvmust) och KN-nr 2205 (vermut och annat vin av färska druvor som smaksatts med växter eller aromatiska ämnen) om alkoholhalten uppkommit enbart genom jäsning och

- alkoholhalten överstiger 1,2 volymprocent men uppgår till högst 15 volymprocent, eller
- alkoholhalten överstiger 15 volymprocent men uppgår till högst 18 volymprocent och vinet producerats utan tillsatser.

För att beskattas som vin får således någon ytterligare alkohol inte tillföras produkten.

För vin tillämpas flera olika skattesatser. I förhållande till alkoholhalt delas vinerna in i olika intervaller. Inom varje intervall tillämpas en fast skattesats som tas ut per liter färdig dryck, enligt följande:

För vin med en alkoholhalt om högst 2,25 volymprocent är skatten 0 kr. För vin med en alkoholhalt över 2,25 men högst 4,5 volymprocent är skatten 7,58 kr per liter. För vin med en alkoholhalt över 4,5 men högst 7 volymprocent är skatten 11,20 kr per liter. För vin med en alkoholhalt över 7 men högst 8,5 volymprocent är skatten 15,41 kr per liter. För vin med en alkoholhalt över 8,5 men högst 15 volymprocent är skatten 22,08 kr per liter. För vin med en alkoholhalt över 15 men högst 18 volymprocent är skatten 45,17 kr per liter. Drycker med alkoholhalt som överstiger 18 volymprocent beskattas inte som vin.

### 3.2.3.3 Andra jästa drycker än vin och öl

Enligt 4 § LAS skall skatt betalas för andra jästa drycker än vin eller öl som hänförs till KN-nr 2206 (andra jästa drycker) samt drycker hänförliga till KN-nr 2204 och 2205 men som inte omfattas av skatteplikten för vin, om

- alkoholhalten överstiger 1,2 men inte 10 volymprocent, eller
- alkoholhalten överstiger 10 men inte 15 volymprocent under förutsättning att alkoholhalten uteslutande har uppkommit genom jäsning.

KN-nr 2206 omfattar flera olika slags drycker, främst är det fråga om drycker som framställts genom jäsning av fruktjuicer av olika slag, t.ex. äppeljuice eller päronjuice. Till KN-nr 2206 hör även blandningar av jästa drycker samt blandningar av jästa drycker och alkoholfria drycker, inte nämnda eller inbegripna någon annanstans. Som exempel kan nämnas blandningar av lemonader och vin eller blandningar av öl och vin med en alkoholhalt av mer än 0,5 volymprocent.

Drycker hänförliga till KN-nr 2206 beskattas således som andra jästa drycker än vin eller öl om alkoholstyrkan uteslutande har uppkommit genom jäsning och de håller en alkoholhalt om 1,2–15 volymprocent. Blandningar av icke alkoholhaltig dryck och öl beskattas dock som öl, se avsnitt 3.2.3.1.

Som andra jästa drycker än vin eller öl beskattas även drycker där alkoholhalten inte uteslutande har uppkommit genom jäsning under förutsättning att alkoholhalten inte överstiger 10 volymprocent. Vad gäller KN-nr 2204 framgår redan av rubriken till detta KN-nr att det inbegriper vin som gjorts starkare genom tillsats av alkohol. Av anvisningarna till den s.k. HS-nomenklaturen framgår att drycker som omfattas av KN-nr 2206 klassificeras enligt detta nummer även om de har gjorts starkare genom tillsats av alkohol. Blandningar bestående av en jäst råvara med tillsats av alkohol, där den färdiga blandningen är hänförlig till KN-nr 2204, 2205 och 2206, beskattas således som andra jästa drycker än vin eller öl om alkoholhalten överstiger 1,2 men inte 10 volymprocent. Om en sådan dryck är starkare än 10 volymprocent beskattas den istället som mellanklassprodukt (upp till 22 volymprocent, se avsnitt 3.2.3.4) eller som etylalkohol (över 22 volymprocent, se avsnitt 3.2.3.5).

Motsvarande vad som gäller för vin tillämpas även för andra jästa drycker än vin eller öl olika skattesatser i olika intervall, och skattesatserna är också desamma som de som gäller för vin. Den högsta alkoholhalten för andra jästa drycker än vin eller öl är dock, till skillnad från vin, 15 volymprocent. Starkare drycker än så beskattas inte som andra jästa drycker än vin eller öl.

#### **3.2.3.4 Mellanklassprodukter**

Enligt 5 § LAS skall skatt betalas för mellanklassprodukter med en alkoholhalt över 1,2 men inte över 22 volymprocent som hänförs till KN-nr 2204, 2205 och 2206 men som inte beskattas enligt 2–4 §§ LAS (dvs. som öl, vin eller som andra jästa drycker än vin eller öl).

Begreppet mellanklassprodukt inrymmer i huvudsak starkviner med en alkoholhalt överstigande 15 men inte över 22 volymprocent, dvs. drycker som på grund av sin alkoholhalt inte omfattas av definitionen av vin eller andra jästa drycker än vin eller öl.

Som mellanklassprodukt beskattas även drycker med en alkoholhalt över 10 men inte över 15 volymprocent, där alkoholhalten inte uteslutande uppkommit genom jäsning.

Drycker med en alkoholhalt om högst 10 volymprocent som är hänförliga till KN-nr 2204, 2205 eller 2206 är alltid skattepliktiga i någon av kategorierna vin eller andra jästa drycker än vin eller öl (jämför avsnitten 3.2.3.2. och 3.2.3.3.).

För mellanklassprodukter gäller två olika skattesatser. För drycker med en alkoholhalt om högst 15 volymprocent är skattesatsen 27,20 kr per liter. För drycker med en alkoholhalt över 15 men inte över 22 volymprocent är skattesatsen 45,17 kr per liter.

### 3.2.3.5 Etylalkohol

Enligt 6 § LAS skall skatt betalas för varor hänförliga till KN-nr 2207 och 2208 med en alkoholhalt som överstiger 1,2 volymprocent även om etylalkoholen ingår i en vara som hänförs till ett annat KN-kapitel.

KN-nr 2207 och 2208 omfattar alla spritdrycker och annan etylalkohol, odenaturerad eller denaturerad. Med denaturerad alkohol avses att någon slags tillsats blandats i för att göra alkoholen mer eller mindre odrickbar, som exempel kan nämnas etylacetat, bitrex, isopropanol, butanol, metyletylketon och pepparolja. Med odenaturerad alkohol avses sålunda alkohol fri från sådana tillsatser.

Det skattepliktiga området vad gäller etylalkohol omfattar således inte bara etylalkohol i form av olika slags spritdrycker utan även den etylalkohol som är avsedd att användas tekniskt, vetenskapligt, medicinskt, m.m. (s.k. teknisk sprit). I normalfallet betalas dock ingen skatt för den s.k. tekniska spriten eftersom den används till sådana ändamål som uttryckligen undantas från beskattning enligt LAS. Etylalkoholen är dock att betrakta som en skattepliktig vara tills sådan användning har skett.

Skatt enligt 6 § LAS skall även betalas för drycker som hänförs till KN-nr 2204, 2205 och 2206 om alkoholhalten överstiger 22 volymprocent. Här avses vin, vermut och andra jästa drycker där alkoholhalten överstiger 22 volymprocent, oavsett om alkoholhalten enbart har uppkommit genom jäsning eller om ytterligare tillsats av alkohol har skett. Därmed beskattas alla drycker med en alkoholhalt som överstiger 22 volymprocent som etylalkohol.

För etylalkohol gäller en och samma skattesats för alla varor. Skatt tas ut med 501,41 kr per liter ren alkohol. Skatten skall beräknas på antal liter ren alkohol vid 20 grader Celsius.

## 3.3 Tilläggsfatt för vissa alkoholdrycker i andra EU-länder

### 3.3.1 EG-regler

Såsom nämnts i avsnitt 3.2.1 finns harmoniserade EG-regler om skattestrukturerna och minimiskattesatserna för alkohol och alkoholdrycker vilka anges i särskilda direktiv, rådets direktiv 92/83/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker och rådets direktiv 92/84/EEG om tillnärmning av punktskattesatser på alkohol och alkoholdrycker. Enligt artikel 3.2 i rådets direktiv 92/12/EEG<sup>5</sup> om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor, det s.k. cirkulationsdirektivet, är det dock möjligt att införa ytterligare skatt på bl.a. alkohol, om skatten är avsedd för särskilda ändamål och det därmed inte rör sig om rent fiskala avgifter som går direkt till statskassan, samt om skatten är förenlig med de regler som är tillämpliga

<sup>5</sup> Rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor (EGT nr L 076, 23.3.1992, s. 1, Celex 31992L0012).

på punktskatt och mervärdesskatt vad gäller bestämning av skattebas, skatteberäkning, skattskyldighet och övervakning.

EG-domstolen har i ett mål tolkat bestämmelsen i artikel 3.2 i cirkulationsdirektivet, mål *C-434/97 Europeiska kommissionen mot Franska republiken*. Omständigheterna i målet var följande. Frankrike hade infört en särskild skatt på tobak och alkoholdrycker till förmån för den nationella sjukkassan på grund av de risker som missbruk av dessa produkter innebär för hälsan. Vad beträffar alkoholdrycker påfördes skatten när konsumenter köpte drycker med en alkoholhalt som översteg 25 volymprocent. Den franska skatten var 1 franc per deciliter, eller del av deciliter, dryck. Kommissionen väckte talan vid EG-domstolen och hävdade att Frankrike har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 3.2 i rådets direktiv 92/12/EEG jämförd med bland annat artikel 20 i rådets direktiv 92/83/EEG av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker (strukturdirektivet), genom att bibehålla de nationella bestämmelserna om tillämpningsområde och skatteunderlag för den skatt för social trygghet som togs ut på alkoholdrycker.

Kommissionen ansåg att tillämpningsområdet och skatteunderlaget i den nationella skatten inte var förenliga med strukturen hos punktskatterna på alkohol och alkoholdrycker, såsom den definieras i strukturdirektivet. Kommissionen påpekade att den nationella skatten avsåg drycker med en alkoholhalt som överstiger 25 volymprocent. Definitionen av etylalkohol i artikel 20 i strukturdirektivet omfattar emellertid bland annat alla alkoholdrycker som är hänförliga till KN-nummer 2204 (vin), 2205 (vermut) och 2206 (övriga jästa drycker), som har en faktisk alkoholhalt räknat på volym som överstiger 22 volymprocent. Skillnaden i tillämpningsområdet för den franska lagstiftningen respektive strukturdirektivet innebär således att det inom den gemenskapsrättsliga skattekategori etylalkohol skapas en särskild underkategori av alkoholprodukter som inte avses i ovannämnda direktiv. Vidare anförde kommissionen att enligt artikel 21 i strukturdirektivet skall punktskatten på etylalkohol bestämmas per hektoliter ren alkohol, medan den nationella skatten för social trygghet bestäms i förhållande till dryckens kvantitet.

Av dessa två skäl ansåg kommissionen att den franska skatten för social trygghet inte kunde omfattas av det undantag som föreskrivs i artikel 3.2 i direktiv 92/12/EEG.

EG-domstolen ogillade kommissionens talan. Domstolen anförde bl.a. att artikel 3.2 inte skall anses kräva att medlemsstaterna iakttar alla de regler som är tillämpliga på punktskatt eller på mervärdesskatt vad gäller bestämning av skattebas, skatteberäkning, skattskyldighet och övervakning. Det är tillräckligt att indirekta skatter för särskilda ändamål på dessa punkter är förenliga med den allmänna systematiken i den ena eller andra av dessa beskattningsmetoder i den form som de har stadgats i gemenskapsbestämmelserna. Beträffande kommissionens kritik av att de franska skatterna inte tillämpades på hela kategorin alkoholdrycker, såsom den definieras i strukturdirektivet anförde domstolen att artikel 3.2 i direktivet inte kräver att de beskattningsregler som är tillämpliga på punktskatter eller mervärdesskatt iakttas. Vad gäller kommissionens invändning att den nationella skatten är proportionell mot dryckens

kvantitet, oberoende av dess alkoholhalt, avviker från strukturdirektivets regler för beskattningen av etylalkohol anförde domstolen att detta skatteunderlag överensstämmer med den allmänna systematiken i de beskattningsregler som är tillämpliga på punktskatter. Detta direktiv utgår nämligen från kvantiteten som skatteunderlag för punktskatten på vin och andra jästa drycker än öl och vin (se artiklarna 9 och 13 i strukturdirektivet).

### **3.3.2 Särskilda skatter i andra EU-länder**

Några länder, Danmark, Tyskland, Frankrike och Luxemburg, har med stöd av bestämmelsen i artikel 3.2 i cirkulationsdirektivet infört särskilda skatter på blandade drycker, varvid skatteintäkterna öronmärkts för vissa speciella ändamål.

#### **3.3.2.1 Tyskland**

I Tyskland infördes den 1 juli 2004 en tilläggsskatt i syfte att skydda ungdomar mot att dricka alkohol i alltför tidig ålder. De drycker som avsågs att träffas av skatten var söta drycker med låg alkoholhalt som tillverkas genom användning av spritskattepliktiga varor med tillsats av läskedrycker och socker, s.k. premixers eller ready-to-drink. Skatten kompletterades med hälsovarningar på flaskorna, där det tydligt skall framgå att de inte får säljas till någon som inte fyllt 18 år. Intäkterna från tilläggsskatten är öronmärkt för beroendeförebyggande åtgärder.

Den tyska tilläggsskatten tas ut med 5550 Euro per hundra liter ren alkohol (ca 27,70 SEK per liter dryck med fem volymprocent alkohol) och den omfattar de drycker som uppfyller följande kriterier:

1. Det skall vara fråga om drycker (även i fryst form) som i huvudsak består av följande två beståndsdelar,

a) drycker med en alkoholhalt upp till 1,2 volymprocent (dvs. alkoholfria drycker såsom läskedrycker) eller jästa drycker med en alkoholhalt som överstiger 1,2 volymprocent (ej färdigjäst fruktvin, druvvin, öl eller andra jästa drycker, såsom malt eller honungsvin) eller en blandning av dessa,

och

b) spritdrycker inkluderat produkter som innehåller sprit.

2. Den färdiga produkten skall hålla en alkoholhalt som överstiger 1,2 volymprocent men understiger 10 volymprocent.

3. Dryckerna är drickfärdiga (dvs. de är färdigblandade) och förpackade i detaljhandelsförpackningar.

Tilläggsskatt tas också ut i de fall där drycker enligt a) och b) säljs i en samförpackning, även om dessa drycker inte har blandats med varandra.

Införandet av tilläggsskatten har, enligt vad som uppges i en redogörelse från den tyska regeringen till den tyska riksdagen i juli 2005, medfört en kraftig nedgång av efterfrågan på dessa drycker. Intäkterna från den tyska tilläggsskatten uppgick det första året till cirka 7 miljoner Euro, vilket endast motsvarar en sjättedel av den förväntade intäkten om cirka 42 miljoner Euro.

### 3.3.2.2 Frankrike

I Frankrike infördes den 1 januari 2005 en tilläggsskatt i syfte att förhindra att ungdomar börjar dricka alkohol i tidig ålder. Den franska tilläggsskatten tas ut med 11 Euro per deciliter ren alkohol (ca 50,90 SEK per liter dryck med fem volymprocent alkohol) och omfattar drycker med en alkoholhalt som överstiger 1,2 volymprocent och som understiger 12 volymprocent. Intäkterna från skatten går till den franska försäkringskassan.

Tilläggsskatt tas ut för drycker som består av

a) en blandning av drycker med en alkoholhalt som inte överstiger 1,2 volymprocent och av alkoholhaltiga drycker,  
eller

b) en eller flera alkoholhaltiga produkter och som innehåller mer än 35 gram socker (eller jämförbart sötningsmedel uttryckt i inverterat socker) per liter dryck.

Tilläggsskatt tas dock inte ut för alla drycker som omfattas av dessa definitioner. Den franska lagstiftningen föreskriver nämligen att vissa alkoholdrycker skall undantas från tilläggsskatt. Undantag görs för följande drycker:

- vin, likörviner, aromatiserade viner, aromatiserade vinbaserade drycker och aromatiserade drinkar baserade på vinprodukter

- cider och perry

- drycker som särbehandlas med anledning av att de har sitt ursprung i ett visst geografiskt område eller av annat skäl som anges i gemenskapslagstiftningen.

Intäkterna från den franska tilläggsskatten uppgick för år 2005 till något mindre än 200 000 Euro.

### 3.3.2.3 Danmark

I Danmark infördes en tilläggsskatt för s.k. alkoholsodavand från och med den 1 juni 2005. Syftet med tilläggsskatten är att förhindra att ungdomar börjar dricka alkohol i tidig ålder. Intäkterna är öronmärkta för ett antal hälsobefrämjande åtgärder såsom kampanjer riktade mot ungdomar och ökade satsningar inom missbruksvården. Redan då bestämmelserna trädde ikraft konstaterades att tillämpningsområdet blivit mera vidsträckt än vad som var avsikten med tilläggsskatten och att det därför behövdes kompletterande bestämmelser för att undanta vissa drycker från det skattepliktiga området. Bestämmelser om att undanta vissa drycker kom därför att införas den 1 januari 2006, och dessa bestämmelser gäller retroaktivt från tilläggsskattens införande den 1 juni 2005.

Den danska tilläggsskatten tas ut för drycker som består av maltdryck (öl), vin, fruktvin eller sprit som blandats med alkoholfria drycker. Enligt den lagändring som skedde den 1 januari 2006 skall dock tilläggsskatt inte tas ut för alla sådana drycker. Den danska lagstiftningen föreskriver nämligen att vissa särskilt definierade alkoholdrycker är undantagna från tilläggsskatt. Av detta följer att cider, fruktvin, likör och bitter undantas från tilläggsskatt.

Den danska tilläggsskatten har utformats på så sätt att alla drycker som omfattas av tilläggsskatten blir likvärdigt beskattade om man lägger samman ordinarie alkoholskatt och tilläggsskatt. För att uppnå denna likabehandling är tilläggsskatten betydligt högre för de malt-, vin- och fruktvinbaserade dryckerna än för de spritbaserade dryckerna.

Den danska tilläggsskatten tas ut med följande belopp per liter färdig dryck:

- maltbaserad dryck med en alkoholhalt om högst 10 volymprocent; 8,35 DKR (ca 10,35 SEK),

- maltbaserad dryck med en alkoholhalt som överstiger 10 volymprocent; 14,80 DKR (ca 18,40 SEK),

- vinbaserad dryck med en alkoholhalt om högst 10 volymprocent; 7,25 DKR (ca 9,00 SEK),

- vinbaserad dryck med en alkoholhalt som överstiger 10 volymprocent; 14,75 DKR (ca 18,30 SEK),

- spritbaserad dryck med en alkoholhalt om högst 10 volymprocent; 2,90 DKR (ca 3,60 SEK) och

- spritbaserad dryck med en alkoholhalt som överstiger 10 volymprocent; 2,90 DKR (ca 3,60 SEK).

I samband med att den danska tilläggsskatten infördes gjordes en uppskattning om att intäkterna från tilläggsskatten skulle uppgå till cirka 50 miljoner danska kronor per år. Under år 2005 uppgick intäkterna till cirka 8 miljoner danska kronor och för perioden januari-mars 2006 uppgick intäkterna till cirka 3 miljoner danska kronor. Mot bakgrund av de intäkter tilläggsskatten hittills har genererat har de förväntade årliga intäkterna från tilläggsskatten reviderats till 20 miljoner danska kronor.

### **3.3.2.4 Luxemburg**

I Luxemburg har tilläggsskatt införts från och med den 1 januari 2006 i syfte att skydda ungdomar mot alkoholmissbruk.

Den Luxemburgska tilläggsskatten omfattar drycker som förpackats för försäljning i detaljhandeln och tas ut med 600 Euro per hektoliter färdig dryck (ca 55,60 SEK per liter dryck med en alkoholhalt mellan 1,2 och 10 volymprocent). De drycker som omfattas av tilläggsskatten definieras som alla drycker som håller en alkoholhalt som överstiger 1,2 volymprocent men inte 10 volymprocent och som

- a) framställts genom en blandning av alkoholdrycker och/eller alkoholfria drycker, som kan innehålla tillsats av etylalkohol,

- eller

- b) framställts genom en blandning av en alkoholdryck eller en alkoholfri dryck med etylalkohol,

- eller

- c) består av en dryck, eller en blandning av alkoholhaltiga eller alkoholfria drycker, med tillsats av åtminstone två av följande tre beståndsdelar: artificiellt aromämne, socker eller annat naturligt eller artificiellt sötningsmedel eller färgämne.

Tilläggsskatt tas också ut för förpackningar som innehåller oblandade ingredienser enligt definitionen för tilläggsskatt i de fall dessa ingredienser har samförpackats för detaljhandelsförsäljning. Tilläggsskatt tas också ut för produkter innehållande etylalkohol som säljs i form av

pulver, pasta, sirup eller liknande beredningar i syfte att blandas ut med någon slags dryck för att konsumeras som alkoholdryck.

Tillägsskatt tas dock inte ut för vin som endast blandats ut med vatten.

Den luxemburgska tillägsskatten har relativt nyligen införts och erfarenheterna är därför begränsade. Resultatet hittills tyder på att de produkter som omfattas av tillägsskatten försvunnit från den inhemska marknaden, vilket innebär att det för närvarande inte uppkommer några intäkter från tillägsskatten.

## 4 Alkoholinförelutredningens förslag

Tyskland har anfört att bakgrunden till att införa en extraskatt på spritbaserade blandade drycker är utvecklingen av barns och ungdomars alkoholförbrukning. Den söta smaken på dessa drycker döljer alkoholen och eliminerar därmed den naturliga hämningströskeln hos barn och ungdomar mot alkohol. Syftet med extraskatten är således att skydda unga människor och en prisökning anses som en lämplig åtgärd för att sänka konsumtionen av dessa drycker i synnerhet bland unga människor. Även den franska extraskatten motiveras med hänsyn till skydd för ungdomen i syfte att förhindra att ungdomar börjar dricka alkohol i tidig ålder. Även i Danmark motiveras den särskilda skatten på blandade drycker med att skydda ungdomen från en för tidig alkoholdebut. I Luxemburg infördes den särskilda skatten på blandade drycker i syfte att skydda ungdomar mot alkoholmissbruk.

Med hänsyn till att de blandade dryckerna vänder sig särskilt till ungdomar finns det, enligt Alkoholinförelutredningen, som ett led i att minska ungdomars alkoholkonsumtion, starka skäl för att överväga möjligheterna att införa en särskild skatt på dessa drycker. De är förrädiska genom att alkoholsmaken är försumbar, vilket underlättar tillvänjningen. Utredningen konstaterade att det mest ändamålsenliga vore om gemensamma regler utformades inom EU, men med hänsyn till att resultatet av detta arbete inte kan förväntas inom en snar framtid ansåg utredningen att Sverige bör införa egna bestämmelser i avvaktan på sådana gemensamma EU-regler.

Intäkterna från den föreslagna skattehöjningen måste, med hänsyn till EG-rättsliga regler, gå till särskilda ändamål. Enligt utredningens mening bör de användas för att stärka det förebyggande arbetet mot alkohol och droger riktat till ungdomar. Detta bör, enligt utredningens mening, ske genom stöd till sådana frivilligorganisationer som når ut till ungdomar genom annan ordinarie verksamhet, t.ex. idrottsföreningar, arrangörer av musikaliska aktiviteter, fackföreningsrörelsen och scoutrörelsen. Det bör också ske genom införandet av ny metodik och nya områden av kunskapsbaserat preventionsarbete för barn, unga och unga vuxna. Utredningen anser därför att medel skall satsas på forskning inom detta område. Medlen till frivilligorganisationer bör därvid fördelas av Socialstyrelsen, i enlighet med förordning (1998:1814) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området. De medel som skall utgå

till forskning bör fördelas av den nationella alkohol- och narkotikasamordnaren.

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall statens inkomster och utgifter budgeteras och redovisas brutto på statsbudgeten, vilket ansetts innebära att specialdestinerade skatter i princip inte är tillåtna. Det görs dock undantag från principerna om fullständighet och bruttoredovisning. Detta kan ske genom att inkomster uppbärs och medel tas i anspråk för särskilda ändamål utanför statsbudgeten t.ex. verksamheter som bedrivs med full kostnadstäckning och genom nettoredovisning på statsbudgeten t.ex. vid avgiftsinkomster i en verksamhet som i övrigt är avgiftsfinansierad. Utredningens förslag innebär att tilläggs skatten på blandade drycker och andra söta alkoholdrycker specialdestineras till särskilda ändamål. Enligt utredningens mening föreligger det med hänsyn till den extraordinära situation vi nu befinner oss i mycket starka skäl att införa en skatt i syfte att minska ungdomars konsumtion av blandade drycker och det måste därför, enligt utredningens mening, vara möjligt att låta de medel som den föreslagna skatten inbringar gå till de av oss föreslagna åtgärderna för att stärka preventionsarbetet mot alkohol och droger riktat till ungdomar.

Alkoholinförelutredningen konstaterade att de blandade dryckerna liknar varandra, både med hänsyn till smak och utseende och flertalet har ungefär samma alkoholstyrka och det är därför, enligt utredningens mening, viktigt att en särskild skatt i Sverige, på samma sätt som i Danmark, omfattar samtliga dessa blandade drycker, dvs. både de spritbaserade blandade dryckerna och de vin- och maltbaserade. Utredningen ansåg således att en särskild beskattning bör täcka samtliga dessa blandade drycker på så sätt att den sammantagna skattenivån blir densamma oberoende av om alkoholen har sitt ursprung i jäsning av malt eller vin och/eller destillering. Den föreslagna tilläggs skatten bör, enligt utredningens mening, medföra att de blandade dryckerna beskattas på ett enhetligt sätt och räknat i cl ren alkohol högre än för spritdrycker.

Även andra söta alkoholdrycker, som inte innehåller en blandning av alkoholdryck och alkoholfri dryck, kan ha samma smak och utseende som de ovan nämnda blandade dryckerna och ha ungdomar som främsta målgrupp. Det finns därför, enligt utredningens mening, anledning att även införa en tilläggs skatt för sådana drycker. För att denna tilläggs skatt endast skall betalas för sådana söta drycker som har samma smak och utseende som blandade drycker, måste enligt utredningen undantag göras för öl, cider och sådana drycker för vilka definitioner finns i Rådets förordning (EEG) nr 1576/89 av den 29 maj 1989 om allmänna bestämmelser för definition, beskrivning och presentation av spritdrycker, Rådets förordning (EEG) nr 1601/91 av den 10 juni 1991 om allmänna bestämmelser för definition, beskrivning och presentation av aromatiserade viner, aromatiserade vinbaserade drycker och aromatiserade drinkar baserade på vinprodukter och Rådets förordning (EG) nr 1493/1999 av den 17 maj 1999 om den gemensamma marknaden för vin.

Utredningen anförde att det finns ett stort antal söta alkoholdrycker på den svenska marknaden som kallas cider som framför allt marknadsförs med inriktning på ungdomar och för dessa drycker bör enligt vår mening tilläggs skatt betalas. För "äkta" cider, som inte, i första hand, har den

aktuella målgruppen, skall enligt utredningens mening inte någon sådan tilläggsskatt utgå. Ett undantag från tilläggsskatt för ”äka” cider måste därför innehålla en definition av den cider som inte omfattas av bestämmelserna om tilläggsskatt Livsmedelsverket har föreslagit att en särskild ciderdefinition införs. Enligt utredningens mening bör ett undantag från tilläggsskatt omfatta sådan cider som i flera europeiska länder anses som ”äka” cider och där har en särskild definition och utredningen anser att det finns skäl att införa en sådan definition i alkoholskattelagen som är mer restriktiv än det förslag som Livsmedelsverket tagit fram. Utredningen föreslog därför att undantaget skall avse sådan cider som framställs av fermenterad fruktjuice av äpple och/eller päron samt där tillsats endast skett av naturliga aromer av äpple och päron eller vatten i syfte att återställa koncentrerad juice. Någon tillsats av destillerad alkohol skall således inte kunna ske.

Utredningen föreslog således att en tilläggsskatt införs på blandade och andra söta alkoholdrycker, som innebär att den sammanlagda skatten på malt- och vinbaserade blandade drycker, spritbaserade sådana, samt alkoholdrycker som inte är att anse som öl, cider, vin, fruktvin, aromatiserat vin, eller sprit blir densamma och att denna totalt sett blir högre än den nuvarande spritskatten. I Systembolagets sortiment har merparten av de blandade dryckerna en alkoholstyrka om 4,5 volymprocent och utgångspunkten för beräkningen av tilläggsskattens storlek bör därför göras med hänsyn till denna alkoholstyrka. Mot bakgrund av den nuvarande skattenivån på sprit och för att nå syftet att minska konsumtionen av dessa drycker borde alkoholskatten och tilläggsskatten sammantaget enligt utredningen överstiga den nuvarande spritskatten med 20 procent. Den nuvarande spritskatten är 501,41 kr per liter ren alkohol och tilläggsskatten för sprit skulle då bli 100,28 kr per liter ren alkohol.

För de malt- spritbaserade dryckerna uppgår den av utredningen föreslagna nya totala skatten (summan av den ursprungliga alkoholskatten och tilläggsskatten) till 601,69 kr per liter ren alkohol. För de blandade drycker som beskattas som vin eller andra jästa drycker blir tilläggsskatten olika för de olika skatteklasserna. Utgångspunkten för utredningens förslag är att den totala skattenivån skall vara densamma för de olika kategorierna av blandade drycker. De allra flesta av de blandade drycker som beskattas som vin eller andra jästa drycker uppvisar en alkoholhalt om 4,5 volymprocent (över 2,25 men inte över 4,5 volymprocent), de flesta övriga en alkoholhalt om 7 volymprocent (över 4,5 men inte över 7 volymprocent). Utredningen har i beräkningarna av tilläggsskatten för dessa drycker utgått från den högsta möjliga alkoholhalten inom varje intervall. När det gäller blandade drycker med en alkoholhalt som inte överstiger 4,5 volymprocent uppgår därmed den beräknade tilläggsskatten till 19,50 kr per liter enligt nu gällande alkoholskatt. Den totala skattenivån för en sådan dryck med alkoholhalten 4,5 volymprocent som beskattas som vin eller andra jästa drycker blir därmed densamma som för sprit med samma alkoholhalt.

## 5 Tilläggsskatt på vissa alkoholdrycker

**Förslag:** En tilläggsskatt på vissa alkoholdrycker med en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 10 volymprocent införs från och med den 1 januari 2007. Tilläggsskatten skall införas på förpackade konsumtionsfärdiga drycker som under framställning har tillsatts kolsyra och som 1. beskattas enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt (LAS) som etylalkohol (sprit) eller 2. som beskattas enligt LAS som öl, vin eller andra jästa drycker än vin och öl och har tillsatts minst två av följande tre substanser: naturlig, naturidentisk eller syntetisk arom, socker eller annat naturligt eller artificiellt sötningsmedel, färgämne. Tilläggsskatten införs i syfte att bland ungdomar minska konsumtionen av sådana drycker. Skatten tas ut med 6 kr per liter konsumtionsfärdig dryck. Intäkterna från skatten skall användas till alkoholförebyggande insatser i enlighet med den Nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador och som gäller för åren 2006–2010.

**Utredningens förslag:** Stämmer i huvudsak överens med promemorians i fråga om syfte och innehåll men inte i fråga om definitionen av skattepliktiga drycker samt skattesats. En sammanfattning av utredningens förslag om att införa en tilläggsskatt på alkoholhaltiga blanddrycker och andra söta alkoholdrycker finns i avsnitt 4.

**Remissinstanserna:** *Barnombudsmannen, Kriminalvårdsstyrelsen, Systembolaget, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Helsingborgs stad, Malmö stad, Folkhälsokommittén Västra Götalandsregionen, Alkoholkommittén, Handelsanställdas förbund, Hela människan; Svenska kyrkans och frikyrkornas gemensamma sociala arbete, Sveriges Livsmedelhandlarförbund, Verdandi, och Svenska Livsmedelsarbetareförbundet* tillstyrker förslaget att införa en tilläggsskatt på vissa alkoholdrycker. *Haparanda tingsrätt* har inget att erinra mot den föreslagna tilläggsskatten. *Kammarrätten i Jönköping* framför vissa synpunkter på lagtextens utformning. *Skatteverket* avstyrker att bestämmelserna skall införas med den utformning som utredningen föreslagit. Bland annat anser Skatteverket att utformningen av de föreslagna bestämmelserna skulle leda till ett cirkelresonemang. I många fall skulle det inte vara möjligt att fastställa om en produkt endast blir föremål för ordinarie beskattning eller om det är frågan om en sådan produkt som dessutom ska träffas av tilläggsskatt. Skatteverket påpekar att flertalet alkoholdrycker framställs genom att olika ingredienser blandas med varandra. Vatten är exempelvis alltid en ingrediens vid framställning av öl och spritdrycker. Enligt Skatteverkets mening framgår det inte av de föreslagna bestämmelserna hur sådana produkter ska beskattas. Exempelvis framgår det inte i vilka fall en produkt som idag beskattas som öl enligt 2 § LAS även skall anses vara en sådan produkt som innehåller en blandning av öl och vatten, och därmed skattepliktig enligt den föreslagna 2 a § LAS, och omvänt i vilka fall den inte ska omfattas av tilläggsskatten. Skatteverket anför vidare att det redan med nuvarande bestämmelser föreligger svårigheter att hänföra vissa alkoholdrycker till en korrekt beskattning och påpekar att

utredningens förslag innebär att företagarnas administrativa börda kommer att öka. Vad avser tidpunkten för ett eventuellt ikraftträdande av de föreslagna bestämmelserna framför Skatteverket följande. En helt ny version av alkoholskattedeklaration kommer att behöva tas fram, vilket i sin tur innebär att Skatteverket behöver anpassa IT-stödet. Även ekonomisystemet behöver ändras för att den föreslagna specialdestinerade skatten ska kunna särredovisas. Härutöver kommer det att krävas en omfattande informationsinsats från Skatteverkets sida gentemot berörda företag. Mot bakgrund av dessa omständigheter vill Skatteverket framhålla att verket uppskattningsvis kommer att behöva minst tre månader för förberedelser från det att bestämmelserna har beslutats av riksdagen. *Kommerskollegium* anför att förslaget om tilläggsskatt kan komma att omfattas av informationsförfarande enligt direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder. Detta gäller speciellt de krav som ställs på cider för att undantaget från tilläggsskatt skall vara tillämpligt. När det gäller utredningens förslag om beskattning av cider och den därtill hörande definitionen av cider saknar kollegiet en EG-rättslig analys. Kollegiet anser vidare att det bör utredas närmare om även övriga föreslagna ändringar i lagen om alkoholskatt utgör tekniska föreskrifter som skall anmälas till kommissionen på förslagsstadiet. *Socialstyrelsen* ställer sig frågande till varför utredningen inte föreslår en tilläggsskatt för särskilda ändamål på all alkohol som säljs i landet. *Statens Folkhälsoinstitut* tillstyrker förslaget men menar att det inte finns skäl att begränsa användningen av dessa medel till barn- och ungdomsinsatser utan dessa bör i stället kunna användas för att stärka effektiva förebyggande insatser inom hela alkoholområdet. Institutet anför att det torde föreligga vissa svårigheter att fastställa hur blanddryckerna skall klassificeras enligt lagen om alkoholskatt. Med hänsyn härtill bör det ställas krav på den skattskyldige att förete nödvändigt underlag (analys, beskrivning av tillverkningsmetod o. dyl.) för en korrekt klassificering. Enligt institutet förekommer det att tillverkare brygger en dryck av malt utan humle och smaksätter den med diverse tillsatser. En sådan dryck fyller alkohollagens definition på öl men har inte ölets beska karaktär eller färg utan liknar mer en blanddryck. En sådan dryck får, enligt reglerna för öl, säljas i livsmedelsbutikerna om den innehåller upp till 3,5 volymprocent alkohol. Enligt institutets mening bör en särskild skatt tas ut även för denna typ av dryck. *Stockholms stad* tillstyrker förslaget men anser att stödet bör ges till de organisationer som faktiskt arbetar förebyggande utifrån vad forskningen förordar och som har en policy som stödjer det alkohol- och drogförebyggande arbetet. *Sveriges Blåbandsförbund* tillstyrker förslaget att införa en tilläggsskatt men är tveksamt till förslaget att denna skall specialdestineras till särskilda områden. Det förebyggande arbetet mot alkohol behöver stärkas men detta bör ske över den allmänna statsbudgeten. *IOGT-NTO* tillstyrker förslaget att införa en tilläggsskatt men ställer sig principiellt tveksamt till specialdestinering av skatteintäkterna eftersom det innebär att en tämligen god försäljningsnivå för dessa drycker fordras för att det tänkta bidraget skall lämnas till upplysning och forskning. Meningen med den särskilda skatten bör ju vara att påtagligt minska försäljningen. Även *IOGT-NTOs Juniorförbund* tillstyrker förslaget. *Motorförarnas Helnykterhetsförbund*, *MHF*

tillstyrker att en tilläggsskatt införs men är tveksamt till förslaget att intäkterna från skatten går till forskning och prevention. *Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor* tillstyrker förslaget men är tveksamt till förslaget att specialdestinera skatten till forskning och prevention. *Sprit & Vinleverantörsföreningen, SVL*, avvisar kraftigt förslaget att höja skatterna på blanddrycker, inte minst idén att lägga olika hög skatt på dryckerna beroende på hur de är sammansatta. Föreningen har svårt att se logiken i att en blanddryck med 5 volymprocent alkohol skall beskattas olika högt beroende på vilken alkoholdryck som ingår i blandningen. Skulle regeringen föreslå en extra skatt på denna kategori av drycker är det enligt föreningen av yttersta vikt att skatten blir neutral med avseende på vilken typ av alkoholdryck som är basen. *Diageo Sweden AB* ställer sig bakom SVL:s remissvar och anför att om regeringen i framtiden väljer att föreslå införandet av en tilläggsskatt är det av största vikt att denna skatt är neutral i förhållande till konkurrerande produkter. *Svenska Bryggareföreningen* kan förstå förslagets politiska betydelse men anser att det räcker om skatten bibehålls på dagens nivå, trots att spritskatten enligt utredningen skall sänkas. Föreningens acceptans förutsätter dock att utredningens övriga förslag genomförs, speciellt förslaget om sänkta ölskatter. Ett ytterligare problem som föreningen ser med förslaget är hur dryckerna skall definieras, dvs. var går gränsen för om en dryck skall beskattas som blanddryck eller inte. *Ungdomens Nykterhetsförbund, UNF*, tillstyrker förslaget även om förbundet ställer sig frågande till fördelningen av intäkterna. *Föreningen Svenska Dryckesproducenter* motsätter sig införande av tilläggsskatter på vissa särskilda drycker. *Spendrups Bryggeri AB* avstyrker förslaget. En drastisk höjning av priset på blanddrycker kommer enligt bolaget bara att öka incitamentet att gränshandla och smuggla dessa produkter. *Carlsberg Sverige AB* anför att sett som en del i ett större paket, där ölskatten sänks enligt utredningens förslag och samtidigt skatten på blanddrycker höjs i syfte att minska dess attraktivitet för ungdomar, kan bolaget ha förståelse för förslaget och har i sådant fall inga invändningar. Om förslaget genomförs förutsätter bolaget att samråd med bryggeribranschen sker innan exakt definition av berörda drycker och avgränsningar fastställs, så att syftet med åtgärden uppnås och inga andra drycker än de i förslaget avsedda drabbas. *Kopparbergs Bryggerier AB* anser att den dryck som nu får säljas under begreppet cider i Sverige på samma sätt som öl och vin inte blir föremål för någon tilläggsskatt. *Svenska Juiceföreningen* ställer sig avvisande till förslaget och anför att de drycker som enligt Livsmedelsverkets nya föreskrifter får betecknas som cider skall exkluderas från kategorin blanddrycker.

**Skälen för förslaget:** Såsom anges i avsnitt 2.2 delar regeringen utredningens uppfattning om att det bör införas en skatt på alkoholhaltiga blanddrycker och vissa andra alkoholdrycker som vänder sig till främst ungdomar i syfte att minska konsumtionen av sådana drycker. Regeringen delar även utredningens bedömning att intäkterna från skatten bör specialdestineras genom att skatten skall betalas till förmån för alkoholförebyggande åtgärder. Eftersom flera remissinstanser, och särskilt *Skatteverket*, kritiserade den av utredningen föreslagna definitionen av de drycker som skall omfattas av tilläggsskatten bedömde

regeringen att bl.a. frågan om hur de beskattningsbara dryckerna skall definieras borde belysas och beredas ytterligare.

De drycker som avses att träffas av en tilläggsskatt är sådana som vanligen har en söt smak, ofta ett färgglatt innehåll och saknar tydlig alkoholsmak. Denna typ av drycker är oftast kolsyrade och påminner en hel del om läskedrycker. Dessa drycker är lätttryckna och ofta populära hos ungdomar. Definitionen av de drycker som skall träffas av en tilläggsskatt bör därför definieras utifrån dessa dryckers egenskaper och vara generell oavsett framställningssättet för drycken (spritbaserad, vinbaserad, maltbaserad etc.). Tilläggsskatten bör träffa alla typer av drycker som har dessa egenskaper oavsett benämning av drycken. Det föreslås därför att en tilläggsskatt skall införas på förpackade konsumtionsfärdiga drycker som under framställning har *tillsatts kolsyra* och som 1. beskattas enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt (LAS) som etylalkohol (sprit) *eller* 2. beskattas enligt LAS som öl, vin eller andra jästa drycker än vin och öl *och* som har tillsatts minst två av följande tre substanser: naturlig, naturidentisk eller syntetisk arom, socker eller annat naturligt eller artificiellt sötningsmedel, färgämne. En liknande bestämmelse finns i Luxemburgs lagstiftning angående tilläggsskatt, se avsnitt 3.3.2.4. För att försvåra ett eventuellt kringgående av tilläggsskatten föreslås också att skatt skall tas ut för samförpackade varor som efter blandning utgör sådana varor som tidigare nämnts. Tilläggsskatten föreslås tas ut på de drycker som har en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 10 volymprocent. Den föreslagna definitionen av skattepliktiga drycker torde omfattas av informationsförfarande enligt direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster<sup>6</sup>.

Skatt på alkoholdrycker skall enligt direktiv 92/83/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker tas ut på olika sätt. För öl skall skatt tas ut per volymprocent och liter, för vin och andra jästa drycker än vin och öl per liter dryck och för etylalkohol per liter ren (100-procentig) alkohol. Enligt vad som redovisats i avsnitt 3.3.1 har EG-domstolen dock slagit fast att vad gäller indirekta skatter för särskilda ändamål som medlemsstater tar ut med stöd av artikel 3.2 i rådets direktiv 92/12/EEG om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor är det tillräckligt att de är förenliga med den allmänna systematiken i den ena eller andra av de beskattningsmetoder som har stadgats i gemenskapsbestämmelserna. Det är därför möjligt att välja ett av sätten för uttag av alkoholskatt beträffande tilläggsskatten. Det föreslås att tilläggsskatten skall tas ut per liter konsumtionsfärdig dryck. De drycker som avses omfattas av tilläggsskatt har normalt en alkoholstyrka runt 4,5–5 volymprocent och i vissa fall runt 7 volymprocent. Dessa drycker får anses vara konkurrerande produkter och skäl talar därför för att dessa drycker

<sup>6</sup> EGT L 204, 21.7.1998, s. 37 (Celex 1998L0034). Direktivet ändrat genom Europaparlaments och rådets direktiv 98/48/EG, EGT L 217, 5.8.1998, s. 18 (Celex 1998L0048).

beskattas med samma belopp per liter. Skatt föreslås tas ut med 6 kronor per liter konsumtionsfärdig dryck.

Såsom redovisats i avsnitt 3.3.1 måste en ytterligare skatt på ett EG-harmoniserat punktskatteområde enligt artikel 3.2 i direktiv 92/12/EEG vara avsedd för särskilda ändamål. Intäkterna från skatten måste således gå till särskilda ändamål. En redogörelse om detta förhållande gjordes av Alkoholinförselutredningen, se avsnitt 4. Utredningen har föreslagit att intäkterna från tilläggsskatten skall användas för att stärka det förebyggande arbetet mot alkohol och droger riktat till ungdomar genom stöd till ett stort antal frivilligorganisationer som når ut till denna grupp genom sin ordinarie verksamhet och genom forskning om metodik och nya områden av kunskapsbaserat förebyggande arbete för barn, unga och unga vuxna. Några remissinstanser har haft synpunkter på detta och *Folkhälsoinstitutet* har anfört att det inte finns skäl att begränsa användningen av dessa medel till barn- och ungdomsinsatser utan att dessa i stället bör kunna användas för att stärka effektiva förebyggande insatser inom hela alkoholområdet. Det föreslås därför att intäkterna från tilläggsskatten skall användas till alkoholförebyggande insatser i enlighet med den Nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador och som gäller för åren 2006–2010.

Eftersom tilläggsskatten skall tas ut för särskilda ändamål är det nödvändigt att skatten särredovisas i deklarationen för alkoholskatt. Detta bör inte medföra något betungande merarbete för de skattskyldiga eftersom de ändå måste lämna en alkoholskattedeklaration.

Bestämmelserna om tilläggsskatt föreslås träda i kraft den 1 januari 2007. Detta bör ge Skatteverket tid för nödvändiga anpassningar med anledning av den nya skatten.

## 5.1 Tilläggsskattens effekt på den inhemska försäljningen

Enligt förslaget kommer de ifrågavarande dryckerna att beskattas med ett pålägg (i kronor per liter) på den nuvarande skattenivån som är likadant för respektive dryck. Tilläggsskatten medför en höjning av skattenivån med 6 kronor per liter.

År 2005 såldes ca 17,0 miljoner liter av dessa blandade drycker på Systembolaget och uppskattningsvis ca 6,9 miljoner liter på restauranger. I ren alkohol per invånare 15 år och äldre blir detta ca 11,9 centiliter försäljning på Systembolaget och ca 16,1 centiliter ren alkohol totalt, inklusive restauranger.

Tilläggsskatten bör innebära att försäljningen av dessa blandade drycker minskar. En del av den minskade försäljningen kan emellertid komma att ersättas med ökad försäljning av andra alkoholdrycker, t.ex. starköl eller vin köpt på Systembolaget. Hur stor denna minskning kommer att bli beror på hur priskänsliga dessa drycker är. Kunskapen om priskänsligheten för blanddrycker är liten såväl i Sverige som internationellt och det finns inga studier genomförda vare sig i Sverige eller i andra länder angående detta. De flesta blandade drycker är i dag fruktvinbaserade och den priskänslighet som ligger närmast för dessa produkter är –0,6. Blandade drycker är dock relativt nya på den svenska

marknaden och osäkerheten är ganska stor om hur en förändrad skattesats påverkar konsumenterna. En sådan priskänslighet skulle efter införande av tilläggsskatten leda till en försäljningsminskning på Systembolaget med ca 12 procent, från ca 17,0 till omkring 15,0 miljoner liter. Restaurangförsäljningen skulle minska med, uppskattningsvis, ungefär 4 procent. I ren alkohol, per invånare 15 år och äldre, sjunker försäljningsnivån för dessa drycker på Systembolaget med 1,4 centiliter, från ca 11,9 till omkring 10,5 centiliter och totalt – inklusive restauranger – från ca 16,1 till omkring 14,5 centiliter ren alkohol, dvs. en minskning med 1,6 centiliter. Effekten av tilläggsskatten blir då en minskad totalförsäljning på ca 0,5–1,0 centiliter ren alkohol per invånare 15 år och äldre om hänsyn tas till den ökade försäljningen av andra alkoholdrycker. En stor del av denna minskning skulle i så fall äga rum bland ungdomar och unga vuxna som svarar för den allra största delen av konsumtionen av dessa drycker.

Skulle priskänsligheten på dessa drycker vara större än vad som ovan antagits, vilket inte kan uteslutas, blir försäljningsminskningen kraftigare. Om priskänsligheten är ungefär densamma som för spritdrycker (ca –1,0) skulle försäljningen av dessa drycker på Systembolaget kunna komma att minska med ca 20 procent, från ca 17,0 till omkring 13,7 miljoner liter och på restauranger med ungefär 6 procent, från ca 6,9 till 6,5 miljoner liter. Detta motsvarar i ren alkohol – inklusive restauranger – en nedgång med ca 2,6 centiliter, från ca 16,1 till ca 13,5 centiliter. Vid beaktande av att en del av denna minskning kan komma att ersättas med inköp av andra alkoholdrycker kan den sammantagna försäljningsminskningen komma att bli från 1,0 till 2,0 centiliter ren alkohol.

**Tabell 3.1.** Förslag på svensk tilläggsskatt på vissa alkoholdrycker, utifrån nuvarande alkoholskatter

| Varugrupper                                                      | Beskattning enligt lagen om alkoholskatt                        | Nuvarande skatt och tilläggsskatt<br>(i svenska kronor): |                  |                   |
|------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------|-------------------|
|                                                                  |                                                                 | Nuvarande skatt                                          | Tilläggsskatt    | Total skatt       |
| I volym/liter och inom parentes i ren (100 %) alkohol per liter: |                                                                 |                                                          |                  |                   |
| Blanddrycker, sprit<br>(5,0 volymprocent <sup>1</sup> )          | Skatt på etylalkohol (6 §)                                      | 25,07<br>(501,41)                                        | 6,00<br>(120,00) | 31,07<br>(621,41) |
| Blanddrycker, öl<br>(5,3 volymprocent <sup>1</sup> )             | Skatt på öl (2 §)                                               | 7,79<br>(147,00)                                         | 6,00<br>(113,21) | 13,79<br>(260,21) |
| Blanddrycker, vin och<br>cider (per volymliter):                 | Skatt på vin (3 §) och<br>skatt på andra jästa<br>drycker (4 §) |                                                          |                  |                   |
| Volymprocent:                                                    |                                                                 |                                                          |                  |                   |
| >2,25-4,5                                                        |                                                                 | 7,58<br>(168,44)                                         | 6,00<br>(133,33) | 13,58<br>(301,78) |
| >4,5-7,0                                                         |                                                                 | 11,20<br>(160,00)                                        | 6,00<br>(85,71)  | 17,20<br>(245,71) |
| >7,0-8,5                                                         |                                                                 | 15,41<br>(181,29)                                        | 6,00<br>(70,59)  | 21,41<br>(251,88) |
| >8,5-10,0                                                        |                                                                 | 22,08<br>(220,80)                                        | 6,00<br>(60,00)  | 28,08<br>(280,80) |

<sup>1</sup> Genomsnittlig volymprocent utifrån Systembolagets försäljning år 2005.

**Tabell 3.2.** Ungefärliga priser på Systembolaget per volym/liter för vissa alkoholdrycker före och efter införandet av tilläggsskatt med antagande av oförändrade marginaler.

| Varugrupper                                      | Beskattning enligt lagen om alkoholskatt                        | Före tilläggsskatt | Efter tilläggsskatt |
|--------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|--------------------|---------------------|
| Blanddrycker, sprit<br>(ca 5,0 volymprocent)     | Skatt på etylalkohol (6 §)                                      | 90 kr              | 98 kr               |
| Blanddrycker, öl<br>(ca 5,6 volymprocent)        | Skatt på öl (2 §)                                               | 54 kr              | 62 kr               |
| Blanddrycker, vin och<br>cider (per volymliter): | Skatt på vin (3 §) och<br>skatt på andra jästa<br>drycker (4 §) |                    |                     |
| 4,5 volymprocent                                 |                                                                 | 34 kr              | 41 kr               |
| 7,0 volymprocent                                 |                                                                 | 36 kr              | 43 kr               |

## 6 Offentligfinansiella och andra effekter

### 6.1 Intäkter av tilläggsskatten och förändrade skatteintäkter

Tilläggsskatten och de därmed höjda priserna på de ifrågavarande dryckerna kommer att leda till minskad försäljning. Detta innebär att skatteintäkterna från försäljningen av sprit, vin (inkl. andra jästa drycker) och öl kommer att sjunka. Tilläggsskatten leder dock samtidigt till nya intäkter och nettoeffekten av dessa två förändringar blir, sannolikt, totalt sett ökade intäkter. I beräkningen av prisförändringar som följd av tilläggsskatt antas dessutom oförändrade vinstmarginaler för Systembolaget. Det är svårt att bedöma hur stor konsumtionen av dessa drycker kommer att bli efter att tilläggsskatten har införts, vilket i sin tur betyder att skatteintäkterna från tilläggsskatten bör tolkas med försiktighet. Erfarenheter från länder som tillämpar tilläggsskatt på blanddrycker (Frankrike, Tyskland, Luxemburg och Danmark) visar att skatteintäkterna är små och betydligt lägre än vad de hade förväntas bli.

Intäkterna från tilläggsskatten vid försäljning av blanddrycker på Systembolaget och restaurangerna<sup>7</sup> beräknad med dagens skattesatser för sprit, öl och vin redovisas i Tabell 3.3. Momsintäkterna redovisas inte här på grund av osäkerheter i beräkningen. Med denna utgångspunkt skulle tilläggsskatten ge intäkter på motsvarande 72 miljoner kronor från försäljning på Systembolaget och härtil kommer också den intäktsökning från tilläggsskatten som försäljningen på restauranger ger (ca 37 miljoner kronor) vid en priskänslighet för efterfrågan på blanddrycker på  $-0,6$ .

Det bör, återigen, påpekas att försäljningsminskningen kan bli större, men även mindre, än vad som antagits ovan. Om försäljningen sjunker ännu mer minskar naturligtvis också intäkterna. Detta blir fallet om priskänsligheten för dessa drycker är större än vad som antogs ovan, utgående från samma känslighet som för fruktvinbaserade blanddrycker. Samtidigt är det rimligt att utgå från att en del av den minskade försäljningen av blandade drycker ersätts med ökad försäljning av andra alkoholdrycker, t.ex. starköl eller vin. Detta leder i sin tur till ökade intäkter. Om blandade drycker är ungefär lika priskänsliga som spritdrycker (ca  $-1,0$ ) skulle tilläggsskatten från försäljningen på Systembolaget och restauranger uppgå till ca 51 miljoner kronor respektive 34 miljoner kronor.

<sup>7</sup> Underlaget om restaurangernas försäljning kommer från Folkhälsoinstitutet. Informationen innehåller dock inte försäljningen av maltbaserade blanddrycker.

**Tabell 3.3.** Offentligfinansiella effekter efter införandet av tilläggsskatt för vissa alkoholdrycker i mnkr, 2005 års förhållanden, 6 kr/liter på varje dryck<sup>8</sup>.

| Skatt i ren (100 %) alkohol per liter dryck                           | Priselasticitet (–0,6) | Priselasticitet (–1,0) |
|-----------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------|
| Blanddrycker spritbas<br>från 501,41 till 621,41 (24 %)               |                        |                        |
| Systembolaget                                                         | 6,6                    | 4,7                    |
| Restaurangerna                                                        | 5,8                    | 4,9                    |
| <i>Totalt</i>                                                         | <i>12,4</i>            | <i>9,6</i>             |
| Blanddrycker maltbas<br>från 147,00 till 241,34 (64 %)                |                        |                        |
| Systembolaget                                                         | 5,2                    | 4,4                    |
| Restaurangerna                                                        | -                      | -                      |
| <i>Totalt</i>                                                         | <i>5,2</i>             | <i>4,4</i>             |
| Cider och blanddrycker vinbas 4,5 %<br>från 168,44 till 279,56 (66 %) |                        |                        |
| Systembolaget                                                         | 16,5                   | 10,7                   |
| Restaurangerna                                                        | -                      | -                      |
| <i>Totalt</i>                                                         | <i>16,5</i>            | <i>10,7</i>            |
| Cider och blanddrycker vinbas 7,0 %<br>från 160,00 till 231,43 (45 %) |                        |                        |
| Systembolaget                                                         | 43,2                   | 31,3                   |
| Restaurangerna                                                        | 31,3                   | 29,4                   |
| <i>Totalt</i>                                                         | <i>74,5</i>            | <i>60,7</i>            |
| <b>Totalt, alla drycker</b>                                           | <b>108,6</b>           | <b>85,4</b>            |

<sup>8</sup> All restaurangförsäljning av cider och blanddrycker vinbas redovisas under cider och blanddrycker vinbas 4,5 %.

## 7 Författningskommentar

### 7.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt

#### 1 §

Ändringen i första stycket är föranledd av att det i lagen införs två nya paragrafer, 6 a och 6 b §§, med bestämmelser om tilläggsskatt på vissa alkoholdrycker. Vad som i övriga bestämmelser i lagen sägs om skatt skall efter ikraftträdandet i tillämpliga delar även gälla tilläggsskatten. Därmed blir bestämmelserna om skattskyldighet, skattskyldighetens inträde, avdrag, m.m. tillämpliga även beträffande tilläggsskatten.

#### 6 a §

I paragrafen, som är ny, föreskrivs att det skall tas ut en ny skatt, *tilläggsskatt*, på vissa alkoholdrycker. Den nya tilläggsskatten skall betalas till förmån för alkoholförebyggande åtgärder och intäkterna är därför öronmärkta för sådana åtgärder, se avsnitt 4.

Av *första stycket* framgår att tilläggsskatt skall betalas för förpackade konsumtionsfärdiga drycker. Av detta följer att tilläggsskatt inte skall betalas för drinkar, cocktails, m.m. som blandas på serveringsställen som restauranger, pubar och barer. Vidare framgår av första stycket att tilläggsskatt skall betalas för drycker som under framställning har tillsatts kolsyra. Härmed avses att kolsyra har tillsatts i något skede av framställningsprocessen, antingen genom direkt tillsats av kolsyra eller genom tillsats av någon ingrediens som innehåller kolsyra, exempelvis kolsyrad läskedryck. Den mängd kolsyra som uppkommer vid jäsningen av socker till alkohol skall däremot inte anses utgöra tillsats av kolsyra.

Att tilläggsskatt enligt *första stycket första punkten* skall betalas för drycker som är skattepliktiga enligt 6 § innebär att samtliga spritbaserade drycker som håller en alkoholhalt om 2,25–10 volymprocent och som har tillsatts kolsyra kommer att omfattas av tilläggsskatt.

För sådana drycker som är skattepliktiga enligt 2, 3 eller 4 § skall tilläggsskatt betalas i de fall de framställts på sådant sätt att de har tillsatts minst två av de tre substanser som anges i *första stycket andra punkten*. Några exemplifieringar kan åskådliggöra vad som avses med bestämmelsen. Om det vid framställning av (kolsyrad) äppelcider, dvs. en dryck som framställs genom jäsning av äppeljuice, endast förekommer tillsats av en av tre av de uppräknade substanserna, exempelvis socker, skall tilläggsskatt inte betalas. Om det istället har tillsatts minst två av de tre substanserna, exempelvis socker och färgämne, skall tilläggsskatt betalas.

Vad avser mellanklassprodukter som är skattepliktiga enligt 5 § följer av en jämförelse mellan 3, 4 och 5 §§ att det inte kan förekomma produkter hänförliga till KN-nr 2204, 2205 eller 2206 med en alkoholhalt om högst 10 volymprocent som är skattepliktiga enligt 5 §, jämför avsnitt 3.2.3.4. Härav följer att denna bestämmelse endast skall hänvisa till 2, 3 eller 4 §.

Med naturlig, naturidentisk eller syntetisk arom avses sådan tillsats som används som smaggivare eller smakförstärkare. Med socker eller annat naturligt eller artificiellt sötningsmedel avses tillsats som används för att ge drycken sötma. Med färgämne avses sådan tillsats som används för att ge drycken färg eller för att förstärka eller förändra dryckens naturliga färg.

Av *andra stycket* följer att det skattepliktiga området avgränsas till att avse drycker som har en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 10 volymprocent. Den nedre gränsen om 2,25 volymprocent innebär att sådana drycker som enligt 1 kap. 7 § alkohollagen (1994:1738) benämns lättdrycker undantas från tilläggsskatt. Genom att *andra stycket* föreskriver en övre gräns om 10 volymprocent för tilläggsskattens tillämpningsområde kommer alla drycker som håller högre alkoholhalt än 10 volymprocent att undantas från tilläggsskatt.

Av *tredje stycket* framgår att tilläggsskatt skall tas ut för vissa samförpackade varor. Avsikten är att bestämmelsen skall försvåra kringgåendet av bestämmelserna om tilläggsskatt. Därför skall tilläggsskatt betalas även i de fall det förekommer att drycker som skulle omfattas av tilläggsskatt inte färdigställs utan istället tillhandahålls konsumenterna genom att olika beståndsdelar samförpackas. Exempelvis är bestämmelsen tillämplig om det skulle förekomma att spritdryck samförpackas med läskedryck.

Enligt 14 kap. 2 § första stycket skattebetalningslagen (1997:483, SBL) skall en deklarationsskyldig i skälig omfattning genom räkenskaper, anteckningar eller på annat lämpligt sätt se till att det finns underlag för fullgörandet av deklarations- och annan uppgiftsskyldighet samt för kontroll av uppgiftsskyldigheten och beskattningen. Skatteverket får dessutom enligt 14 kap. 3 § tredje stycket SBL förelägga den som är eller kan antas vara skyldig att redovisa punktskatt att lämna varuprov eller beskriva varor eller tjänster som används, säljs eller på annat sätt tillhandahålls i verksamheten. Dessa bestämmelser blir tillämpliga även beträffande tilläggsskatten.

#### 6 b §

I paragrafen, som är ny, anges att tilläggsskatt skall betalas med 6 kronor per liter konsumtionsfärdig dryck för de drycker som omfattas av tilläggsskatt enligt 6 a §. För dessa drycker skall det således betalas dels alkoholskatt enligt någon av bestämmelserna i 2–6 §§, dels tilläggsskatt med 6 kronor per liter enligt denna bestämmelse. Vad avser samförpackade varor enligt 6 a § tredje stycket skall tilläggsskatt tas ut för varornas sammanlagda volym.

# Sammanfattning av betänkandet Gränslös utmaning – alkoholpolitik i ny tid (SOU 2005:25) Bilaga 1

## Inledning

Anskaffningen av alkoholdrycker fortsätter att öka i Sverige främst till följd av den ökade införseln av alkohol. Alkoholinförselutredningen har fått i uppdrag att följa utvecklingen när det gäller införsel och försäljning av alkohol i framför allt södra Sverige och föreslå de åtgärder som kan behövas för att minska de problem som ökad införsel och vidareförsäljning skapar.

## Uppdraget

I föreliggande slutbetänkande redovisar utredningen en viss ytterligare kartläggning av anskaffningen av alkoholdrycker som främst avser tiden efter delbetänkandet och ger en kort beskrivning av vissa aspekter av svenska folkets dryckesmönster. Även utvecklingen av vissa problem relaterade till alkohol, främst uppgifter som framkommit efter delbetänkandet, tas upp. Utredningen behandlar vidare åtgärder för att minska alkoholkonsumtionen och dess negativa konsekvenser, främst genom insatser inom det alkoholförebyggande området. Även frågor om folköl, servering och tillsyn enligt alkohollagen behandlas i detta betänkande.

## Kartläggning

### *Anskaffning av alkoholdrycker*

Anskaffningen, och därmed sannolikt konsumtionen, av alkoholdrycker ökade under år 2004 med ca 2 procent till ca 10,5 liter ren alkohol (per invånare 15 år och äldre) jämfört med år 2003. Under de senaste 10 åren har anskaffningen av alkoholdrycker ökat med ca 30 procent. Både den inhemska försäljningen av alkoholdrycker (genom ökad försäljning på Systembolaget och restauranger) och anskaffningen av alkoholdrycker från utlandet ökade under perioden 1996 till 2003. I antal liter var ökningen av den inhemska försäljningen ungefär lika stor som ökningen av den totala mängden oregistrerad alkohol (dvs. främst resandeförsel, smuggling och hemtillverkning), nämligen ca 1 liter ren alkohol vardera. Det var först under år 2004 som den ökade anskaffningen av alkoholdrycker enbart berodde på fortsatt ökad införsel av alkoholdrycker. Den inhemska försäljningen sjönk nämligen för första gången på flera år.

Systembolagets försäljning sjönk med ca 6 procent och folkölsförsäljningen med 14 procent under år 2004 jämfört med år 2003. Resandeförseln ökade med ca 18 procent och smugglingen med uppskattningsvis 29 procent. Den inhemska försäljningen stod för ca 63 procent av den totala anskaffningen av alkoholdrycker, mätt i ren alkohol, vilket är en minskning med 5 procentenheter jämfört med år

2003. Anskaffningen av i Sverige oregistrerade alkoholdrycker uppgick således till ca 37 procent år 2004. Bilaga 1

Försäljningen på Systembolaget år 2004 minskade för samtliga alkoholdrycker men som allra mest för spritdrycker (-13,4 %). Starkölsförsäljningen sjönk med 4,2 procent och vinförsäljningen med 1,8 procent. Resandeförseln ökade som mest för spritdrycker (+ ca 27 %), följt av starköl (+ ca 21 %) och vin (+ ca 5 %). Även den illegala alkoholhandeln – smugglingen – ökade, vilket främst förklarades av ökad ölsmuggling (vidareförsäljning).

Konsumtionsökningen sedan mitten av 1990-talet består för männen till största delen av ökad starköls- och vinkonsumtion, för kvinnorna av ökad vinkonsumtion. Antalet intensivkonsumtionstillfällen har under tidsperioden 1998–2004 ökat med ca 40 procent. Konsumtionen har ökat snabbast i södra Sverige, framför allt i Skåne län.

Alkohol- och drogundersökningar av elever i årskurs 9 visar att konsumtionen bland pojkar minskat under senare år efter kraftiga ökningar under 1990-talet och ökningen bland flickor avstannat. Flickornas årskonsumtion av alkohol är fortfarande år 2004 mindre än pojkarnas, men har under de senaste 15 åren fördubblats. Skillnaden mellan pojkars och flickors konsumtionsnivå har därmed minskat.

Alkoholkonsumtionen i Sverige uppvisar klara månadsvariationer. Svenskarna dricker som mest alkohol och uppvisar flest tillfällen med stora alkoholintag under sommaren (främst juli) och i december.

### *Alkoholskador*

En genomgång av utvecklingen av vissa centrala alkoholrelaterade problem ger ingen entydig bild. Den nedåtgående trend i alkoholrelaterad dödlighet (enligt Socialstyrelsens s.k. alkoholindex över samtliga kroniska och akuta alkoholrelaterade diagnoser som underliggande eller bidragande dödsorsak) har avstannat men har inte ersatts av någon ökning i landet som helhet. Däremot uppvisar de sydligaste länen – Skåne, Blekinge och Kronoberg – ökningar av alkoholrelaterad dödlighet med i storleksordningen 40 procent från perioden 1987–1990 till perioden 1999–2002. Med tanke på att konsumtionen ökat även i andra delar av Sverige, men sannolikt inte ännu i samma utsträckning som i södra Sverige, finns det en uppenbar risk för att en utveckling liknande den i Sydsverige kommer att inträffa även i andra delar av landet.

Den dödsorsak som har den mest välbelagda kopplingen till totalkonsumtionen av alkohol är kronisk leversjukdom (främst skrumplever) som underliggande dödsorsak. Den nedåtgående trend som denna indikator uppvisade från 1990 till 1996, under en period med relativt stabil konsumtionsnivå, har brutits och ersatts med en uppåtgående. Antalet dödsfall var under åren 2001–2002 ca 14 procent högre än under åren 1997–1998. När det gäller antalet döda i alkoholspecifik leversjukdom, dvs. dödsfall i kronisk leversjukdom där alkohol uttryckligen är angiven som orsak, var ökningen för samma period ca 20 procent.

Flera mått på vård för somatiska komplikationer orsakade av alkohol visar också på ökningar under senare år. Antal kvinnor som vårdats inom slutenvården med somatisk alkoholdiagnos som huvuddiagnos ökade

med 25 procent från 1997 till 2002. För männen har ökningen varit 14 procent. Stockholms Beroendecentrum tar regelbundet fram uppgifter om omfattningen av den slutna och öppna beroendevården inom Stockholms län. Fördelen med dessa data är att de är mer aktuella i tiden. De visar på betydande öknings av antalet patienter inom den slutna sjukhusvården med leversjukdomar och pankreatit efter år 2000. Även antalet patienter med leversjukdomar inom den öppna sjukhusvården i Stockholms län visar öknings. Ökningarna från 2000 till 2003/2004 uppgår till i storleksordningen 20–30 procent.

Akuta skador i form av alkoholförgiftningar uppvisar ingen ökning under senare år i antal dödsfall om både underliggande och bidragande dödsorsak inkluderas, snarare en viss minskning. Inom den slutna sjukhusvården har antalet fall av alkoholförgiftning ökat med ca 30 procent för kvinnorna och med ca 15 procent för männen från 1997–98 till år 2002. Framför allt har ökningen varit stor bland de yngre (15–19-åringar). Från 1987 till 2001 tredubblades antalet fall av alkoholförgiftningar bland pojkar (15–19 år gamla) och fyrdubblades bland flickorna. I början av 2000-talet var det fler flickor än pojkar som vårdades för alkoholförgiftning.

Olika indikatorer på rattfylleri pekar på en sannolik ökning av denna typ av brott under de senaste åren. Indikatorerna har dock sina begränsningar varför en viss försiktighet bör iaktas vid tolkningen av dem.

De polisanmälda våldsbrotten har, efter några år av stabil nivå, ökat fr.o.m. år 2002. Ökningen gäller för, i stort sett, alla kategorier av misshandelsbrott. Sammantaget tyder utvecklingen av de olika indikatorerna på att det faktiska våldet ökat under senare år. Den ökade alkoholkonsumtionen anses vara en viktig bidragande orsak.

## Överväganden och förslag

### *Arbetet inom EU*

Sverige har träffat en överenskommelse med de övriga nordiska länderna om att kräva att EU skall höja minimiskatterna på alkoholdrycker, avskaffa nollskattesatsen på vin och öka skatten på alkoholisk/blanddrycker. Överenskommelsen innehåller också krav på att de indikativa nivåerna skall halveras och förändras från att vara indikativa till att bli faktiska kvoter för införsel. De nordiska länderna har också kommit överens om att verka för att kommissionen tar fram en så konkret alkoholstrategi som möjligt. Vi anser att Sverige bör bygga vidare på den plattform som lagts genom detta nordiska samarbete för att skapa allianser även med nordeuropeiska och baltiska länder. Sverige måste också enligt vår mening ytterligare intensifiera arbetet, främst inom EU, med att lyfta fram de folkhälsomässiga konsekvenserna av olika åtgärder i samtliga relevanta sammanhang. Det är härvid viktigt att informera om alkoholskattens betydelse som instrument för att påverka alkoholkonsumtionen.

Detaljhandelsmonopolet är av stor vikt för att garantera att alkohol säljs med socialt ansvar där upprätthållandet av åldersgränsen är en väsentlig uppgift. En viktig del i den svenska alkoholpolitiken är att verka för alkoholfria ungdomsår. Många unga män och kvinnor dricker alkohol på restaurang. För att minska alkoholkonsumtionen bland unga föreslår vi därför en höjning av åldersgränsen för servering av spritdrycker, vin och starköl till 20 år. Barn och ungdomar dricker folköl. För att minska tillgängligheten till denna dryck föreslår vi att även åldersgränsen för inköp och servering av folköl höjs till 20 år.

För att bryta mönstret med ökad resandeförsel och minskad inhemsk försäljning, och också för att minska incitamentet för den illegala handeln med alkoholdrycker måste man för att bibehålla den svenska alkoholpolitikens legitimitet även sänka skatten på öl, vin och andra jästa drycker. Vi föreslår därför en sänkning av denna skatt med 30 procent.

Blandade drycker med söt smak, färgglada etiketter, färgglatt innehåll och avsaknad av tydlig alkoholsmak marknadsförs med särskild inriktning mot ungdomar. Dessa drycker beskattas som sprit, vin, öl eller som andra jästa drycker än öl eller vin. Vi föreslår att en särskild skatt till förmån för alkoholförebyggande åtgärder införs på dessa drycker som skulle innebära att den totala skatten blir lika hög för alla dessa drycker oberoende av vilken skattesats de i övrigt beskattas enligt.

### *Organisation av det alkoholförebyggande arbetet*

Vi föreslår att den verksamhet som Alkoholkommittén och den nationella narkotikasamordnaren nu bedriver i framtiden skall anförtros en nationell alkohol- och narkotikasamordnare. Statens folkhälsoinstitut förstärks med sex regionala kompetenscentrum för att bistå kommunerna med utbildning och stöd när det gäller preventionsmetoder m.m. Uppbyggnaden av de regionala centrumen skall ledas av den nationella alkohol- och narkotikasamordnaren i samarbete med Statens folkhälsoinstitut. Under denna tid skall länssamordnare vara en viktig länk mellan den nationella alkohol- och narkotikasamordnaren och kommunerna.

### *Lokalt förebyggande arbete*

I den situation som nu råder, med ökande alkoholkonsumtion, är det viktigt att utveckla det lokalt alkoholförebyggande arbetet och detta måste vara en långsiktig satsning som integrerar arbetet i den ordinarie verksamheten i kommunerna. Vi föreslår därför att de regionala kompetenscentrumen skall svara för utbildning av personal, spridning av bra metoder för kartläggningar av alkoholkonsumtionen och för olika hälsofrämjande och förebyggande insatser. De skall vidare aktivt verka för att kommunerna har en bra, politiskt förankrad, lokal alkoholpolicy och att denna inkluderar olika insatser för att begränsa tillgänglighet och kontrollera att gällande lagar och bestämmelser följs. Under den tid uppbyggnaden av de regionala centrumen pågår skall den nationella alkohol- och narkotikasamordnaren svara för detta arbete.

*Insatser riktade till barn, ungdomar och unga vuxna*

Förebyggande arbete gentemot barn, ungdomar och unga vuxna är ett väsentligt område och det är viktigt att det arbete som påbörjats och som baseras på vetenskapliga belägg får fortsätta. Den utbyggnad av prevention som baseras på sådana grunder behöver också kraftigt förstärkas, bl.a. genom fortbildning. Vi anser att detta arbete bör ske inom ramen för de sex regionala kompetenscentrum som vi föreslagit skall bildas och en viktig uppgift för dessa centrum är att förankra behovet av förebyggande arbete hos beslutsfattare och tjänstemän i kommunerna. Det är också väsentligt att man utnyttjar sådant arbete där någon utvärdering inte ännu är färdig men som tyder på goda resultat.

*Sekundärprevention inom sjukvården m.m.*

Sekundärprevention är ett centralt område för att förebygga riskfyllt alkoholbruk i framtiden eftersom starkt vetenskapligt stöd redan finns för sådana insatser inom vissa områden. Vi anser att den satsning på utbildning i sekundärprevention (tidiga insatser) av personal inom sjukvården som påbörjats skall fortsätta och intensifieras. Resurser skall avsättas för ett nationellt demonstrationsprojekt som syftar till att visa på de möjligheter som finns att arbeta med sekundärprevention. Utbildning i sekundärprevention inom sjukvården är ett ansvar för landstingen men den nationella satsning som påbörjats måste fortsätta. Det nationella ansvaret kan i framtiden övergå till den nationella alkohol och narkotikasamordnaren och därefter till Statens folkhälsoinstitut.

*Alkohol- och drogförebyggande insatser inom arbetslivet.*

Arbetslivet är en viktig arena för alkohol- och drogförebyggande arbete. De regionala kompetenscentrumen, och under deras uppbyggnadstid den nationella alkohol- och narkotikasamordnaren, skall få i uppdrag att arbeta för detta. Vi föreslår också att resurser skall avsättas för att förstärka kompetensen hos försäkringskassans handläggare när det gäller alkohol- och drogfrågor.

*Information/upplysning på nationell nivå*

Vi föreslår att en vecka varje år skall ägnas särskilt åt gemensamma informationsinsatser om alkohol med deltagande av myndigheter, frivillig- och branschorganisationer m.fl. för att förstärka effekten av befintlig information. På sikt bör den föreslagna veckan också kunna bli en del av ett nordiskt samarbete för att ytterligare utveckla en gemensam nordisk syn på alkoholfrågan. Vi anser också att informationsinsatser i framtiden även bör riktas till bredare grupper av alkoholkonsumenter än enbart ungdomar och unga vuxna (18–25-åringar).

Vi föreslår att det i Sverige skall genomföras två miljoner alkoholutandningsprov per år. Slumpmässiga kontroller av nykterheten för att förebygga rattfylleribrott skall prioriteras. För att effektivisera detta arbete föreslår vi att regeringen skyndsamt utreder möjligheterna att låta även anställda vid Tullverket och Kustbevakningen genomföra sådana prov. Vi anser också att det är viktigt att genomföra attitydpåverkande informationsinsatser inom detta område även till andra grupper än unga vuxna och föreslår därför att Vägverket ges i uppdrag att ta fram underlag för att genomföra sådana insatser.

### *Frivilligorganisationer*

I rådande situation med ökande alkoholkonsumtion är det nödvändigt att mobilisera alla möjliga krafter för att kunna stoppa och vända den pågående utvecklingen. En viktig kraft är härvid frivilligorganisationerna. Vi anser att det är av stor betydelse att utveckla möjligheterna till förebyggande arbete genom organisationer som når ut till ungdomar genom annan ordinarie verksamhet, t.ex. idrottsföreningar, arrangörer av musikaliska aktiviteter, fackföreningar och scoutrörelsen. Intäkter från den särskilda skatt på blandade drycker som vi föreslagit skall därför utgå till frivilligorganisationer för alkoholförebyggande arbete. Vi anser vidare att det är av största vikt att kommunerna arbetar aktivt för att tillsammans med det lokala föreningslivet skapa alkoholfria mötesplatser, främst för ungdomar.

### *Folköl*

Vi föreslår en skärpning av bestämmelsen om en kommuns skyldighet att ingripa då butiker inte följt reglerna om försäljning av folköl. Vidare föreslår vi att det skall vara möjligt att meddela en butik försäljningsförbud även då den inte följt övriga centrala regler i alkohollagen, t.ex. genom illegal försäljning av andra alkoholdrycker än folköl. Brott mot skyldigheten för en butik eller ett serveringsställe att till kommunen anmäla sin avsikt att sälja eller servera folköl skall kriminaliseras som olovlig dryckeshantering.

### *Servering*

För att minska tillgängligheten till alkoholdrycker föreslår vi att den senaste serveringstiden skall vara kl. 03.00, att kommunerna inte skall ha möjlighet att tillåta servering av alkoholdrycker efter denna tidpunkt och att utrymningstiden skall förlängas till en timme. Normaltiden för servering skall dock fortfarande vara mellan kl. 11.00 och kl. 01.00. För att säkerställa att de som har serveringstillstånd har tillräckliga kunskaper om alkohollagen bör man enligt vår mening införa ett krav på examination för att serveringstillstånd skall kunna beviljas. Vi föreslår därför att Statens folkhälsoinstitut får i uppdrag att ta fram ett underlag för examination. De regionala tillsynsorganen måste arbeta aktivt för att stötta kommunerna i frågan om serveringstillstånd och arbetet med att

utveckla metoder och utbildning avseende ansvarsfull alkoholhantering måste fortsätta och intensifieras. Bilaga 1

### *Tillsyn enligt alkohollagen*

Vi anser att det är viktigt att årliga tillsynsbesök genomförs på samtliga serveringsställen och i alla butiker som säljer folköl. Statens folkhälsoinstitut skall därför få uppdraget att genom allmänna råd, eller på annat sätt rekommendationer, föreskriva detta. Institutet bör också få i uppdrag att utveckla metoder för tillsyn när det gäller ekonomisk skötsamhet och folköl. De regionala tillsynsorganen, enligt vårt förslag de regionala kompetenscentrumen, måste enligt vår mening ytterligare intensifiera arbetet med att genom råd och stöd få kommunerna att förbättra tillsynsarbetet enligt alkohollagen. Vi föreslår också att tillsynsansvaret beträffande reglerna om gåvoförbud och varuprover skall flyttas från Konsumentverket till Skatteverket. Vi anser att det är av största vikt att det förslag som Tillsynsutredningen lagt fram om möjligheter till sanktioner mot de kommuner som inte sköter sitt tillsynsuppdrag på ett tillfredsställande sätt genomförs.

### *Forskning*

När de traditionella alkoholpolitiska medlen förlorar en stor del av sin betydelse måste man enligt vår mening utveckla andra metoder för att förebygga alkoholproblem. Vi föreslår därför att man genomför betydande satsningar på olika former av preventionsforskning. Sådan forskning bör enligt vår mening fokuseras på barn, ungdomar och unga vuxna. Lokal prevention, alkoholförebyggande insatser inom arbetslivet och forskning om möjligheten att använda sekundärpreventiva metoder inom socialtjänsten och olika delar av sjukvården bör också komma i blickpunkten.

### **Konsekvenser**

Den föreslagna sänkningen av skatten kommer att medföra en minskning av skatteintäkterna men storleken på dessa beror på hur stor försäljningsökningen på Systembolaget och restaurangerna blir. Vi menar att denna intäktsminskning måste ställas mot alternativet att inte vidta några förändringar av skatterna vilket i framtiden kommer att leda till minskade skatteintäkter och svårigheter att få gehör för alkoholpolitiken hos medborgarna.

De regionala kompetenscentrum som vi föreslagit måste i framtiden vara ett av statens viktigaste bidrag för att minska de skadliga verkningarna av alkoholbruk. Kostnaderna för dessa måste rymmas inom dagens anslag för alkoholpreventiva åtgärder. Våra förslag om medel för forskning och anslag till frivilligorganisationer skall betalas genom den föreslagna särskilda skatten på blandade drycker.

Butikernas försäljning av folköl och restaurangernas servering av alkoholdrycker kan komma att minska på grund av vårt förslag att höja

åldersgränserna för försäljning av folköl och servering av alkohol drycker Bilaga 1  
från 18 till 20 år. Även förslaget om förbud mot servering av  
alkohol drycker efter kl. 03.00 kan leda till minskad försäljning.

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1564) om alkoholskatt  
*dels att 2–4 §§ skall ha följande lydelse,*  
*dels att det i lagen skall införas sex nya paragrafer, 2 a §, 3 a §, 4 a §, 5 a §, 6 a § och 6 b §, av följande lydelse.*

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

2 §<sup>9</sup>

Skatt skall betalas för öl som hänförs till KN-nr 2203 om alkoholhalten överstiger 0,5 volymprocent. Skatt skall även betalas för produkter innehållande en blandning av öl och icke alkoholhaltig dryck hänförlig till KN-nr 2206 om alkoholhalten i blandningen överstiger 0,5 volymprocent.

Skatt skall tas ut per liter med 1,47 kronor för varje volymprocent alkohol.

Skatt skall tas ut per liter med 1,03 kronor för varje volymprocent alkohol.

För öl med en alkoholhalt om högst 2,8 volymprocent tas skatt ut med 0 kr.

2 a §

*För produkter som innehåller en blandning av öl enligt 2 § och icke alkoholhaltig dryck skall en skatt till förmån för alkoholförebyggande åtgärder betalas. Icke alkoholhaltiga drycker omfattar drycker hänförliga till KN-nr 2201, 2202 och 2009.*

*Skatten enligt första stycket tas ut per liter med 4,99 kronor för varje volymprocent alkohol.*

*För drycker med en alkoholhalt om högst 2,25 volymprocent tas skatt enligt första stycket ut med 0 kronor.*

3 §<sup>10</sup>

Skatt skall betalas för vin som hänförs till KN-nr 2204 och 2205 om alkoholhalten uppkommit enbart genom jäsning och

1. alkoholhalten överstiger 1,2 volymprocent men uppgår till högst 15 volymprocent, eller

<sup>9</sup> Senaste lydelse 2001:517.

<sup>10</sup> Senaste lydelse 2001:822.

2. alkoholhalten överstiger 15 volymprocent men uppgår till högst 18 volymprocent och vinet producerats utan tillsatser.

Skatt tas ut per liter för drycker med en alkoholhalt över 2,25 men inte över 4,5 volymprocent med 7,58 kronor,

drycker med en alkoholhalt över 4,5 men inte över 7 volymprocent med 11,20 kronor,

drycker med en alkoholhalt över 7 men inte över 8,5 volymprocent med 15,41 kronor,

drycker med en alkoholhalt över 8,5 men inte över 15 volymprocent med 22,08 kronor, och för

drycker med en alkoholhalt över 15 men inte över 18 volymprocent med 45,17 kronor.

För vin med en alkoholhalt om högst 2,25 volymprocent tas skatt ut med 0 kronor.

Skatt tas ut per liter för drycker med en alkoholhalt över 2,25 men inte över 4,5 volymprocent med 5,31 kronor,

drycker med en alkoholhalt över 4,5 men inte över 7 volymprocent med 7,84 kronor,

drycker med en alkoholhalt över 7 men inte över 8,5 volymprocent med 10,79 kronor,

drycker med en alkoholhalt över 8,5 men inte över 15 volymprocent med 15,46 kronor, och för

drycker med en alkoholhalt över 15 men inte över 18 volymprocent med 31,62 kronor.

### 3 a §

*För produkter som innehåller en blandning av vin enligt 3 § och icke alkoholhaltig dryck skall en skatt till förmån för alkoholförebyggande åtgärder betalas. Icke alkoholhaltiga drycker omfattar drycker hänförliga till KN-nr 2201, 2202 och 2009.*

*Skatten enligt första stycket tas ut per liter för*

*drycker med en alkoholhalt över 2,25 men inte över 4,5 volymprocent med 21,77 kronor,*

*drycker med en alkoholhalt över 4,5 men inte över 7 volymprocent med 34,28 kronor,*

*drycker med en alkoholhalt över 7 men inte över 8,5 volymprocent med 40,35 kronor,*

*drycker med en alkoholhalt över 8,5 men inte över 15 volymprocent med 74,79 kronor, och för*

*drycker med en alkoholhalt över 15 men inte över 18 volymprocent med 76,68 kronor.*

*För drycker med en alkoholhalt om högst 2,25 volymprocent tas skatt enligt första stycket ut med 0 kronor.*

4 §<sup>11</sup>

Skatt skall betalas för andra jästa drycker än vin eller öl som hänförs till KN-nr 2206 samt sådana drycker som hänförs till KN-nr 2204 och 2205 men som inte omfattas av skatteplikt enligt 3 §, om alkoholhalten överstiger 1,2 men inte 10 volymprocent eller om alkoholhalten överstiger 10 men inte 15 volymprocent under förutsättning att alkoholhalten uteslutande har uppkommit genom jäsning.

Skatt tas ut per liter för  
drycker med en alkoholhalt över 2,25 men inte över 4,5 volymprocent med 7,58 kronor,

drycker med en alkoholhalt över 4,5 men inte över 7 volymprocent med 11,20 kronor,

drycker med en alkoholhalt över 7 men inte över 8,5 volymprocent med 15,41 kronor, och för

drycker med en alkoholhalt över 8,5 men inte över 15 volymprocent med 22,08 kronor.

För andra jästa drycker med en alkoholhalt om högst 2,25 volymprocent tas skatt ut med 0 kronor.

Skatt tas ut per liter för

drycker med en alkoholhalt över 2,25 men inte över 4,5 volymprocent med 5,31 kronor,

drycker med en alkoholhalt över 4,5 men inte över 7 volymprocent med 7,84 kronor,

drycker med en alkoholhalt över 7 men inte över 8,5 volymprocent med 10,79 kronor, och för

drycker med en alkoholhalt över 8,5 men inte över 15 volymprocent med 15,46 kronor.

## 4 a §

*För produkter som innehåller en blandning av andra jästa drycker enligt 4 § och icke alkoholhaltig dryck skall en skatt till förmån för alkoholförebyggande åtgärder betalas. Icke alkoholhaltiga drycker omfattar drycker hänförliga till KN-nr 2201, 2202 och 2009.*

*Skatten enligt första stycket tas ut per liter för*

*drycker med en alkoholhalt över 2,25 men inte över 4,5 volymprocent med 21,77 kronor,*

*drycker med en alkoholhalt över 4,5 men inte över 7 volymprocent med 34,28 kronor,*

*drycker med en alkoholhalt över 7 men inte över 8,5 volymprocent med 40,35 kronor, och för*

*drycker med en alkoholhalt över 8,5 men inte över 15 volymprocent med 74,79 kronor.*

*För drycker med en alkoholhalt*

<sup>11</sup> Senaste lydelse 2001:822.

om högst 2,25 volymprocent tas skatt enligt första stycket ut med 0 kronor. Bilaga 2

5 a §

För produkter som innehåller en blandning av mellanklass-produkter enligt 5 § och icke alkoholhaltig dryck skall en skatt till förmån för alkoholförebyggande åtgärder betalas. Icke alkoholhaltiga drycker omfattar drycker hänförliga till KN-nr 2201, 2202 och 2009.

Skatten enligt första stycket skall tas ut per liter för

drycker med en alkoholhalt om högst 15 volymprocent med 63,05 kronor, och för

drycker med en alkoholhalt över 15 volymprocent med 87,20 kronor.

6 a §

För produkter som innehåller en blandning av drycker enligt 6 § och icke alkoholhaltig dryck skall en skatt till förmån för alkoholförebyggande åtgärder betalas. Icke alkoholhaltiga drycker omfattar drycker hänförliga till KN-nr 2201, 2202 och 2009.

Skatten enligt första stycket tas ut med 100,28 kronor per liter ren alkohol.

6 b §

Skatt till förmån för alkoholförebyggande åtgärder skall dessutom betalas för alkoholdrycker enligt 2–6 §§. Sådan skatt skall dock inte betalas för öl, cider, fruktvin eller sådana drycker som definieras i EG-förordningarna 1576/89, 1601/91 och 1493/99.

Med cider avses i denna lag en dryck som framställs av fermenterad fruktjuice av äpple och/eller päron och där tillsats endast skett av naturliga aromer av äpple och

*päron eller vatten i syfte att återställa koncentrerad juice.* Bilaga 2

*Skatt enligt denna paragraf skall betalas i enlighet med bestämmelserna i 2 a § andra-tredje styckena, 3 a § andra-tredje styckena, 4 a § andra-tredje styckena, 5 a § andra stycket eller 6 a § andra stycket.*

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.